

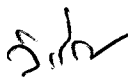
การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์
อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

กฤษณะ เชี่ยวเวช

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ธันวาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

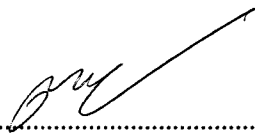
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ กฤษณะ เชี่ยวเวช ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร. วิเชียร ต้นศิริคองค)

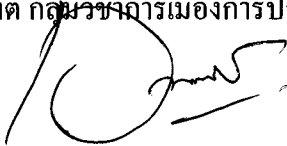
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยตำรวจเอก ดร. วิเชียร ต้นศิริคองค)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสว่าง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ (พิเศษ) พันตำรวจเอก ดร. ปกรณ์ มณีปกรณ์)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร. เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่ 19 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้เพราะความกรุณา เอื้อเฟื้อจากผู้มีพระคุณหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ที่สละเวลาให้คำแนะนำปรึกษาที่ดี ช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนะ ได้ให้ความเมตตาในการปรับปรุงเนื้อหาสาระ ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยนี้ และขอบคุณพระเถรานุเถระ ผู้รู้ ปรมาจารย์ ชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง คณะครู และชาวบ้านของชุมชนปากน้ำประแสร์ทุกท่าน ที่ได้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำมา ไปศึกษาตามกระบวนการงานจนสำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยพร้อมให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างเครื่องมือ และสนับสนุนให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบคุณคณะอาจารย์ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องของ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และดูแลตลอดระยะเวลาที่ทำโครงการวิจัยมาเป็นแนวทางในการศึกษา และท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มทำโครงการวิจัยจนโครงการวิจัยสำเร็จไปได้ด้วยดี

กฤษณะ เชื้อวเวช

58910275: สาขาวิชา: การเมืองการปกครอง, ร.ม. (การเมืองการปกครอง)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม/ เศรษฐกิจชุมชน/ ป่าชายเลน/ การพัฒนา/ สิ่งแวดล้อม/ ระยอง
 ลักษณะ เชี่ยวเวช: การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำ
 ประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง (PARTICIPATION IN MANGROVE REFORESTATION
 TAMBON PAK NAM PRASEA KLAENG DISTRICT PROVINCE RAYONG) คณะกรรมการ
 ควบคุมงานนิพนธ์: ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, ร.ด., วิเชียร ต้นศิริคงคล, ร.ด., ปกรณ์ มณีปกรณ์, ร.ด., 80
 หน้า, ปี พ.ศ. 2560.

งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำ
 ประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาแนวคิดและวิธีการการมีส่วนร่วม
 ฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยองและเพื่อ
 ศึกษาการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ของชาว ตำบลปากน้ำกระแสด อำเภอกะ
 เลง จังหวัดระยองโดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในชุมชน
 การวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย
 จำนวน 237 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่าพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างใน หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งโปรงทอง ส่วนใหญ่จะ
 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเข้าร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการกำจัดขยะ
 มูลฝอยให้เป็นระบบ ด้านการเข้าร่วมประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการทิ้งขยะและการเก็บ
 ขยะของชุมชน ประชากรกลุ่มตัวอย่างใน หมู่ที่ 2 บ้านแสมภู่ ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ด้านการร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการบำบัดน้ำทิ้งจากครัวเรือนให้เป็น
 ระบบ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการ
 พัฒนาสิ่งแวดล้อม หมู่ที่ 3 บ้านปากน้ำประแสร์ ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการเข้า
 ร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน ด้านการเข้า
 ร่วมประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการทิ้งขยะและการเก็บขยะของชุมชน ด้านการเข้าร่วม
 ประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดแหล่งน้ำในคลองร่วมกันค่าเฉลี่ยและค่า
 เบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมหมู่ที่4
 บ้านชนะชลโฮมสเตย์ ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการร่วมเสนอความคิดเห็นในการ
 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม
 หมู่ที่ 5 บ้านซานสมุทรโฮมสเตย์ ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านความคิดเห็นการมีส่วน
 ร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทุกด้านในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

58910275: BRANCH POLITICS AND GOVERNMENT: RM (POLITICAL ADMINISTRATION)

KEYWORD: PARTICIPATION/ COMMUNITY ECONOMY/ MANGROVE/ DEVELOPMENT/ ENVIRONMENT

KRISANA CHIEWVEJ: PARTICIPATION IN REACTIVATE MANGROVE REFORESTATION TAMBON PAKNAMPRASAE DISTRICT KLAENG PROVINCE RAYONG. THESIS CONTROL COMMITTEE: ASST. PROF. DR. WICHIAN TANSEEMONGKUL, ASSOC. PROF. PRAITON PHOTHISAWANG AND ASSOCIATE PROFESSOR DR. PAKORN MANEERAKORN, 80 PAGES 2560

Research Participation in reactivate Mangrove Reforestation Tambon Paknamprasae District Klaeng Province Rayong This is intended to study the concepts and methods Participation in mangrove reforestation Tambon Paknamprasae District Klaeng Province Rayong and Participation in reactivate Mangrove Reforestation Tambon Paknamprasae District Klaeng Province Rayong By classification sex, age, status, education, occupation, living in the community. Research using quantitative research Collected data using questionnaire 237 research samples were used. Analyze data by finding value Frequency, Percentage, Mean, standard Deviation, F-test Analyze data by One way Analysis of Variance.

The results showed that the sample population was among sample group 1 Barn Thungprongtong Most have comments about Participation offers opinions to neighbors and Community leaders in solid waste disposal tendance to the regulation of garbage dumps and Community garbage collection Population sample group 2 Barn Seamphum most have comments about The side of sharing ideas with neighbors and Community leaders in household wastewater treatment system Mean and standard deviation of opinions on participation in environmental decision-making sample group 3 Barn Paknamprasae most have comments about Participation with community leaders and State officials in community environmental planning Attendance to the regulation of garbage dumps and Community garbage collection Participation in the regulation of cleanliness of canal water resources Mean and standard deviation of opinions on participation in environmental decision-making sample group 4 Barn Chanachon Homestay Most have comments about On the topic of public comment on environmental development activities Mean and standard deviation of opinions on participation in environmental decision-making sample group 5 Barn Chansamut homestay Most have comments about Opinions on participation in environmental decision-making in all aspects of environmental decision-making.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
ปัญหาที่ต้องการทราบ.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การบริหารการจัดการ.....	8
ยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ จังหวัดระยอง.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
รูปแบบการวิจัย.....	37
ประชากรในการวิจัย.....	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	45
ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	45
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการฟื้นฟูหรือปลูกป่าชายเลน ในชุมชน.....	48
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน.....	50
ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม.....	52
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
สรุปผล.....	62
อภิปรายผล.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	72
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	80

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน	40
4-1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	45
4-2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	45
4-3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่ไม่ริมคลองป่าชายเลน ที่พบในชุมชน ในแต่ละหมู่บ้าน	48
4-4 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน	50
4-5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	52
4-6 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	53
4-7 การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	54
4-8 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	55
4-9 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน	57
4-10 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน	58
4-11 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	58
4-12 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	59
4-13 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม	60

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2-1	ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์..... 11
2-2	กรอบแนวคิดของแหล่งผลิตอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม และอยู่ร่วมกับชุมชน..... 12
2-3	กรอบแนวคิดของการอนุรักษ์ฟื้นฟู..... 13
2-4	กรอบแนวคิดเมืองที่ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข..... 14
2-5	ทุ่งโปรงทอง สะพานรักษ์แสม ป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง..... 16
2-6	กรอบแนวความคิด..... 36

บทที่ 1

บทนำ

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกองัก จังหวัดระยอง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่าชายเลนของประเทศไทยในอดีตมีความอุดมสมบูรณ์และมีปริมาณเนื้อที่มากมาย แต่กลับมีเนื้อที่ลดลงอย่างรวดเร็วในช่วง 3-4 ศตวรรษที่ผ่านมา สาเหตุของการลดลงเนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำนาเกลือ ทำการเกษตร ทำเหมืองแร่ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในอดีต

ปัจจุบันป่าชายเลนของประเทศจำนวนมากจะพบบริเวณ 6 จังหวัดตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน และถือว่าเป็นแหล่งที่มีป่าชายเลนที่มีพื้นที่มากที่สุดของประเทศไทย เพราะป่าชายเลนในภาคกลาง และภาคตะวันออกมีการกระจุกกระจายเป็นหย่อมเล็กหย่อมน้อยและมีเหลือในปริมาณที่ไม่มากนัก ในสภาวะปัจจุบันปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรการขยายพื้นที่ทำกินการใช้พื้นที่ป่าชายเลนสำหรับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และการเข้าครอบครองในรูปแบบต่าง ๆ ถือว่ายังเป็นปัจจัยหลักในการทำลายป่าชายเลนของเรา ประกอบกับการเกิดเหตุการณ์สึนามิที่ผ่านมา ปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุให้พื้นที่ป่าชายเลนและความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนลดลงดังนั้นเราจึงต้องร่วมมือกันตั้งแต่วันนี้ เพื่อช่วยกันรักษาป่าชายเลนที่เหลืออันน้อยนิดนี้เอาไว้ให้ลูกหลานในอนาคต และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อให้ความอุดมสมบูรณ์กลับคืนมา

การฟื้นฟูป่าชายเลนโดยชุมชนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันมีองค์กรต่าง ๆ มากมายทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างไรก็ตามแต่ที่ผ่านมา ระดับของการมีส่วนร่วมมีมากน้อยแตกต่างกันไปตามสภาพความเหมาะสมและการทำงานของแต่ละหน่วยงานส่วนแนวความคิดของการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูป่าชายเลนทั้งกระบวนการนับว่า เป็นแนวทางที่น่าจะได้รับการยอมรับสูง จะสังเกตได้ว่ามีชุมชนหลายแห่งประสบผลสำเร็จด้วยดีจากการจัดการของชุมชนท้องถิ่นเอง เพราะชุมชนท้องถิ่นตามแนวชายฝั่ง ล้วนมีวิถีชีวิตที่พึ่งพาและผูกพันกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่แล้ว เช่น มีภูมิปัญญาและแนววิถีของชุมชนในการจัดการและอนุรักษ์ป่าชายเลนในรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน นอกจากนี้บทเรียนและประสบการณ์ที่ชุมชนได้รับในอดีต ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จูงใจให้กับชุมชนมาจับบทบาทในการอนุรักษ์

และจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ดังนั้นการจัดทำเอกสารฉบับนี้ก็เป็นแนวทางในการฟื้นฟูป่าชายเลนให้กับชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในความเป็นจริงอาจจะมีรูปแบบและวิธีการอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และแนวทางนี้ชุมชนอาจจะประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง ชุมชนจะต้องมีการเรียนรู้และปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญป่าชายเลนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้การฟื้นฟูป่าชายเลนประสบผลสำเร็จด้วยดีตามเป้าหมายที่วางไว้

ป่าชายเลนเป็นแหล่งรวมพันธุ์สัตว์ชนิดต่าง ๆ ทั้งสัตว์บก สัตว์ปีกและสัตว์น้ำ นับว่ามีความสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์มากทั้งในเขตป่าชายเลนและตามแนวชายฝั่ง โดยเฉพาะกึ่งหอย ปู ปลาที่มีมากมายหลายชนิดที่ชาวบ้านสามารถนำมารับประทานและขายเป็นรายได้ตลอดทั้งปี ดังนั้นป่าชายเลน จึงเปรียบเสมือนตลาดสดสำหรับชุมชน ชุมชนชายฝั่งจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีได้นั้นจะต้องขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนเป็นหลัก (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ม.ป.ป. อ้างถึงใน วิจารย์ มีผล, 2552)

นอกจากนั้นป่าชายเลนยังคอยเกี่ยวพันต่อทรัพยากรทางทะเล เช่น เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนชนิดต่าง ๆ เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำนานาพันธุ์ ช่วยป้องกันการพังทลายชายฝั่งจากคลื่นลมและทำหน้าที่รักษาสมดุลของระบบนิเวศชายฝั่ง ที่เกี่ยวเนื่องกับพันธุ์สัตว์และพรรณพืช รวมถึงลดมลภาวะทางอากาศและสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ เป็นต้น มีป่าชายเลนหลายแห่งที่ถูกทำลายและส่งผลกระทบต่อจำนวนของสัตว์น้ำที่ลดลง ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากการทำมาหากินเป็นอย่างมาก อาทิเช่นกรณีชาวบ้านแถวปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสะ อำเภอกองกลาง จังหวัดระยอง ดังนั้นป่าชายเลนจึงถือว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งต่อชุมชนและประเทศชาติ ในอดีตป่าชายเลนถูกแปรสภาพเป็นพื้นที่ทำกิน เขตที่อยู่อาศัย เพื่อก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทำเหมืองแร่ บ่อเลี้ยงกุ้ง และผลจากกิจกรรมดังกล่าวทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็ว ป่าชายเลนทั้งหมดนอกจากนี้ยังพบว่าหลังยกเลิกการสัมปทานป่าชายเลน ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการฟื้นฟูปลูกไม้โกงกางเป็นหลัก ปัจจุบันจึงเห็นว่าไม้โกงกางปรากฏขึ้นเป็นพันธุ์ไม้เด่นครอบคลุมพื้นที่ป่าชายเลนมากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมด จึงเห็นได้ว่าการกระทำของมนุษย์นั้นส่งผลกระทบต่อป่าชายเลนมากกว่าอุบัติภัยจากธรรมชาติเสียอีก

ในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันจึงได้เปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ โดยยึดแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยกำหนดมาตรการ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และพิทักษ์รักษาและประการสำคัญที่จะทำ ให้การพัฒนาประเทศประสบความสำเร็จได้ คือรัฐต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประชาชน ชุมชน นิสิต นักศึกษา นักเรียน และองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนั้น ในการจัดการป่าชายเลนก็เช่นเดียวกัน รัฐจะต้องเปิด

โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการร่วมกับรัฐและองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างชัดเจน ดังกล่าวมาด้วย ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ก็ได้บัญญัติรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติไว้ด้วย รัฐจึงมีหน้าที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนในการจัดการป่าชายเลน เพื่อสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวซึ่งจะทำให้การจัดการป่าชายเลนเป็นไปโดยยั่งยืน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, ม.ป.ป. อ้างถึงใน วิจารณ์ มีผล, 2552)

ทุ่งโปรงทอง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ บริเวณปากแม่น้ำประแสร์ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในเรื่องระบบนิเวศน์ของป่าชายเลน ได้เห็นความสวยงามตามธรรมชาติของป่าโกงกาง ไม้โปรง และไม้ริมชายฝั่ง จุดเด่นของบริเวณนี้คือคันโปรงที่ขึ้นหนาแน่นอยู่เต็มพื้นที่ สะท้อนสีเขียวอ่อนตา จนเรียกว่าเป็นทุ่งโปรงทอง ทุ่งโปรงทองอยู่ในเขตชุมชนบ้านแสมกู่ ปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา มีพื้นที่กว่า 6,000 ไร่ ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านทำการประมง เลี้ยงกุ้ง ทำการเกษตร ทำสวนผลไม้ จนกระทั่งทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนี้ได้ถูกทำลาย และสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว จนปีพ.ศ. 2544 ชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนแห่งนี้ ปีพ.ศ. 2559 องค์กรบริหารส่วนจังหวัดจึงได้ใช้งบประมาณ พัฒนาพื้นที่ปากน้ำประแสร์ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ มีการสร้างสะพานเดินชมธรรมชาติ เป็นระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร

วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

1. เพื่อศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมระดับการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมกู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมกู่ ปากน้ำประแสร์ของชาวตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยองด้านสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในชุมชน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาข้อมูลวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และการเน้นให้ความรู้ ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถเข้าชมได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของการฟื้นฟูและช่วยเหลือความเป็นอยู่ของคนในชุมชนบ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ให้มีสภาพฐานดีขึ้นในปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรประกอบด้วย

ตัวแปรต้น คือ สภาพทางประชากร เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลาที่ปี กลุ่มตัวอย่างสุ่มถามต่อครอบครัวในชุมชนบ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำ ประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมกู่ ตำบลปากน้ำ ประแสร์ มาปรับใช้กับหมู่บ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนด ขอบเขตการศึกษา ได้แก่ การนำความรู้แนวทางการปฏิบัติไปใช้ในการดำเนินชีวิตของชุมชน เขตพื้นที่ของหมู่บ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง กลุ่มประชาชนที่เข้าร่วม โครงการจากประชาชนในตำบลปากน้ำประแสร์ จำนวน 580 คน เก็บรวบรวมคืนมาได้ 237 คน คิดเป็นร้อยละ 40.86 % ของประชาชนที่สำรวจ

4. ขอบเขตเชิงพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาวิจัยรูปแบบสภาพปัญหา และอุปสรรคการมีส่วนร่วมที่มีในพื้นที่ การฟื้นฟูป่าชายเลนแสมกู่ ปากน้ำประแสร์ ของจังหวัดระยองการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นจะต้องอาศัย ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต ซึ่งผลของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา แม้จะทำให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นทั้งทางด้านเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมแต่ในขณะ เดียวกันทรัพยากรธรรมชาติได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือย สิ้นเปลืองเพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า โดยรัฐไม่มีมาตรการในการคุ้มครองและป้องกันการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ป่าชายเลนก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ประเภทหนึ่ง ที่ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างฟุ่มเฟือยและสิ้นเปลือง เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายของรัฐ ทำให้ป่าชายเลนมีปริมาณลดลงและเกิดภาวะความเสื่อมโทรม จนถึงขั้นวิกฤต ปัจจุบันประชาชนมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและหวงแหนโดยชุมชน ชุมชนจึงควรได้รับสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนในอนาคต โดยความร่วมมือระหว่างภาคประชาชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

5. ขอบเขตระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสรุปผลปรับเปลี่ยน การดำเนินการการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง ตามระยะเวลา ตั้งแต่เดือนมกราคม 2558 ถึง เดือนสิงหาคม 2559

ปัญหาที่ต้องการทราบ

1. ระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง เป็นอย่างไร
2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลมีความแตกต่างกันอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1. ชาวบ้านที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 2. ชาวบ้านที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 3. ชาวบ้านที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 4. ชาวบ้านที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 5. ชาวบ้านที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน
- สมมติฐานที่ 6. ชาวบ้านที่อาศัยอยู่เวลาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของหมู่บ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

ป่าชายเลน หมายถึง พื้นที่ป่าบริเวณที่ติดชายฝั่งทะเลส่วนใหญ่อยู่ตรงปากแม่น้ำเป็นบริเวณที่น้ำจืดและน้ำเค็มมาบรรจบกัน น้ำในบริเวณนี้จึงเป็นน้ำกร่อย พันธุ์ไม้ที่พบบริเวณนี้ได้แก่ โกงกาง แสม เป็นต้น เป็นบริเวณที่มีสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ อาศัยอยู่ร่วมกันมากมายทั้งสัตว์น้ำและสัตว์บก และเป็นแหล่งอนุบาลตัวอ่อนของสัตว์น้ำนานาชนิด เนื่องจากป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่เชื่อมต่อกันระหว่างระบบนิเวศบนบกและระบบนิเวศทางทะเล ทำหน้าที่เป็นกำแพงธรรมชาติที่ลดความแรงของคลื่นและลมทะเล ส่งผลต่อการลดการกัดเซาะ พื้นที่บริเวณชายฝั่ง ทำให้เกิดการสะสมของตะกอน ดิน และทรายช่วยเพิ่มพื้นที่ของชายฝั่ง หรือจะพูดง่าย ๆ ว่าทำให้เกิดการงอกของพื้นดินก็ได้ และการที่มีต้นไม้ชายเลนที่มีระบบรากที่มีลักษณะเฉพาะทำให้ช่วยในการสะสมตะกอนและ

ธาตุอาหารต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน จึงเป็นแหล่งที่ตัวอ่อนของสิ่งมีชีวิต

การกักเซาะ หมายถึง ความสามารถของกระแสน้ำที่สามารถเคลื่อนย้ายตะกอนในทางน้ำ และสามารถทำให้หินที่ทางน้ำไหลผ่าน แตก หลุด เป็นตะกอนทางน้ำ

ตะกอน หมายถึง เศษหิน แร่ ดิน และอินทรีย์วัตถุ ขนาดต่าง ๆ ที่ผุพังจากต้นกำเนิด และพัดพาโดยตัวกลางทางธรณีวิทยา เช่น ทางน้ำ ลม ธารน้ำแข็ง เป็นต้น

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง การพึ่งพาตนเองโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน การให้ความสำคัญกับระบบการผลิตหลักที่เป็นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนมีความเป็นตัวของตัวเองมีความสามารถในการปรับตัว และชุมชนมีความสามารถอยู่ได้ก่อนที่จะเข้าสู่ระบบตลาดภาค

การประมง หมายถึง การจับสัตว์ทางทะเล และ ระบบความสัมพันธ์ของคนในขบวนการผลิตที่เริ่มตั้งแต่การจับสัตว์น้ำมาสู่ตลาดมหภาค

การผลิตเพื่อยังชีพ หมายถึง การทำการผลิตเพื่อการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนชุมชน เป็นลำดับแรก หากเหลือจากการบริโภคจะนำมาขาย

การมีส่วนร่วม ของประชาชนหมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนที่เป็นไปในรูปของผู้เข้าร่วมมีส่วนกระทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วมมิใช่เป็นผู้ร่วมคิดตัดสินใจหรือผู้ได้รับประโยชน์เท่านั้น

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม หมายถึง การร่วมมือ ร่วมใจร่วมแรง ช่วยเหลือกันของประชาชนในชุมชนด้วยความสมัครใจ ให้สภาพแวดล้อมริมคลองของชุมชนมีสภาพที่ดี เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ชายคลอง

การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานของชุมชน ร่วมวางแผนปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน/กิจกรรม การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง ได้ติดตามผลการดำเนินงานของชุมชนอยู่เสมอ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน และหากพบปัญหาท่านจะนำปัญหานั้นไปปรับปรุงและมีส่วนร่วมในการ

ติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงแก้ไข ดูแลรักษาให้สภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพที่ดี
 เอื้อต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ชายคลอง

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งผลกระทบ
 จากปัจจัยหนึ่งมีส่วนเสริมสร้างและทำลายอีกส่วนหนึ่งซึ่งสิ่งแวดล้อมเป็นจักรที่เกี่ยวของกันทั้ง
 ระบบ

การอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ชายคลอง หมายถึง การใช้ทรัพยากร
 ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด รวมทั้งมีการรักษาศักยภาพ ความหลากหลายของชนิดนกและ
 พันธุ์ไม้ชายคลองที่จะดำรงความต้องการและจำเป็นต่อคนรุ่นต่อไป และมีการชักจูงแนะนำให้ผู้อื่น
 กระทำตาม เพื่อให้มี ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ชายคลอง ที่เอื้ออำนวยตอบสนอง
 ความต้องการและความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นของสภาพปัญหาและอุปสรรคการประกอบอาชีพกับ
 การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัด
 ระยอง

2. ทำให้ทราบถึงแนวทาง ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่
 ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

3. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับนำไปปรับปรุงการมีส่วนร่วมการฟื้นฟูป่าชายเลน
 แสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมการฟื้นฟู ป่าชายเลนแสมภู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง ครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและสมมติฐานการวิจัยโดยศึกษา ดังนี้

1. การบริหารการจัดการ
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์ จังหวัดระยอง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารการจัดการ

ชุมชนบ้านแสมภู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยองเป็นชุมชนที่มีอาณาเขตพื้นที่ติดกับป่าชายเลนและคนในชุมชนมีวิถีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ปัจจุบันป่าชายเลนในพื้นที่เกิดความเสื่อมโทรมและลดจำนวนลงเป็นจำนวนมากเนื่องจากชาวบ้านในชุมชนไม่เห็นความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน จึงไม่เกิดความร่วมมือ ในการดำเนินงานในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนในพื้นที่และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน เสริมสร้างให้รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมอย่างชาญฉลาดเพื่อให้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอยู่ยั่งยืนตลอดไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เพื่อศึกษาหาความรู้ความตระหนักของชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ศึกษาสัมพันธ์ของความรู้ความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องนี้ เพื่อสาเหตุคือพื้นที่ในชุมชนบ้านแสมภู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยองเป็นชุมชนที่มีอาณาเขตพื้นที่ติดกับป่าชายเลนเป็นแหล่งที่ควรศึกษาและยังไม่เคยมีใครที่จะศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นนำไปใช้ประกอบการวางแผน กำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

ประกอบการวางแผน กำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อไป

แนวความคิดการศึกษาชุมชนตามแนวทางทันสมัย ที่มักจะมองชุมชนว่ามีลักษณะชุมชนอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง ไม่พัฒนา ชุมชนจะก้าวไปสู่สังคมทันสมัยได้ จะต้องละทิ้งระบบสังคมวัฒนธรรมแบบเดิมและพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ดังในแนวความคิดพัฒนาป่าชายเลนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเป็นหลัก

แนวความคิดศึกษาเศรษฐกิจชุมชน: สำนักวัฒนธรรมชุมชน ที่ได้ค้นพบว่า ความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ชุมชนหมู่บ้านที่ให้ความมั่นคง รัฐและทุนไทยที่ไม่เข้าไปจัดการระบบการผลิตในชุมชน จึงทำให้ชุมชนหมู่บ้านเข้าสู่ระบบทุนนิยมที่ล่าช้า ต่อมาการศึกษาของสำนักวัฒนธรรมชุมชนภายหลัง 2540 ที่ได้อธิบายว่าทุนและรัฐเข้าสู่ชุมชนมากขึ้นและในคำอธิบายชุดแรกเริ่มอธิบายได้น้อยลง ข้อค้นพบในช่วงหลังได้ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ทางสังคม จนมาสู่ข้อค้นพบการดำรงอยู่และความสำคัญของเครือข่ายแลกเปลี่ยน เป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อการดำรงชีพเป็นหลัก

แนวความคิดศึกษาชุมชนในมิติทางวัฒนธรรม ที่มองว่าชุมชนมิได้ยืนอยู่โดดเดี่ยว ชุมชนจะต้องปะทะทั้งระบบทุนและรัฐอย่างเข้มข้น แนวทางการศึกษาจึงให้ความสำคัญในเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทั้งในมิติของการต่อรองและความขัดแย้งอีกด้วย แนวทางดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าเป็นการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในการศึกษาชุมชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลปากน้ำประแสร์อำเภอแกลงจังหวัดระยอง

แผนพัฒนาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2558 –2561 (วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์กลยุทธ์ คำเป้าหมาย ตัวชี้วัด) การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2558 –2561 เป็นการดำเนินการภายใต้สถานการณ์และความเสี่ยงซึ่งเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในจังหวัดและภายในประเทศ โดยเฉพาะภาวะผันผวนด้านเศรษฐกิจ พลังงานและภูมิอากาศ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อจังหวัดทั้งเชิงบวกและลบ ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการจังหวัดภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงเป็นการใช้จุดแข็งและศักยภาพที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดเพื่อสร้างความเข้มแข็งและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัด โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในจังหวัดที่เน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตภาคเกษตร ภาคการท่องเที่ยว ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องปรับตัวในการเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจภูมิภาคและประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีพันธกรณีภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อสามารถใช้โอกาสที่เกิดขึ้นและเพิ่มภูมิคุ้มกันของทุนที่มีอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเหมาะสม พร้อมก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี 2558 ขณะเดียวกัน จำเป็นต้องสร้างความพร้อมสำหรับเชื่อมโยง ด้านกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และระบบ

โลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย

นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการจังหวัดเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริหารราชการและปฏิบัติงานภาครัฐเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและเป็นไปตามหลักการบริการกิจการบ้านเมืองที่ดี รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร ควบคู่ไปกับปลูกจิตสำนึกค่านิยมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลแก่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยยังคงยึดหลักการ “เป็นเมืองที่มีคุณภาพชีวิตดี - สร้างสมดุลการพัฒนา - ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวและสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนระยของทุกภาคส่วนจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกจังหวัดอย่างรอบคอบและวางจุดยืนในการพัฒนาระยะยาว เป็นเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี (City of good quality of life)

เสริมสร้างการพัฒนาจังหวัดระยองให้เป็นเมืองที่ประชาชนมีสุขภาพดี สวัสดิการดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมและผังเมืองที่ดี โดยสุขภาพดี คือ การมีความสุขทั้งทางกาย ใจ จิตวิญญาณ/ปัญญา และสังคมส่วนสวัสดิการที่ดี คือ ประชาชนและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมได้รับสวัสดิการจากภาครัฐตามสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ในขณะที่กลุ่มวัยทำงาน ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างทั่วถึง และได้รับความช่วยเหลืออย่างทันทั่วทั้งที่และอยู่ในสิ่งแวดล้อมและผังเมืองที่ดี คือ สิ่งแวดล้อมน่าอยู่และปลอดภัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดีมีโครงสร้างของเมืองที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งการจัดการ โครงสร้างพื้นฐานที่ครบถ้วนและทั่วถึง

วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดระยอง (พ.ศ. 2557- 2560) พันธกิจและเป้าประสงค์

“ประชามีสุข ท่องเที่ยวอนุรักษ์ เกษตรสร้างสรรค์ อุตสาหกรรมเป็นมิตร พร้อมสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชิงสร้างสรรค์ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพ
2. ส่งเสริมและพัฒนาผลผลิตเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูปให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีคุณภาพมาตรฐานปลอดภัยต่อผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ
3. ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยใช้องค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างความแตกต่างและความโดดเด่น

4. สร้างเสริมจิตสำนึกสาธารณะและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

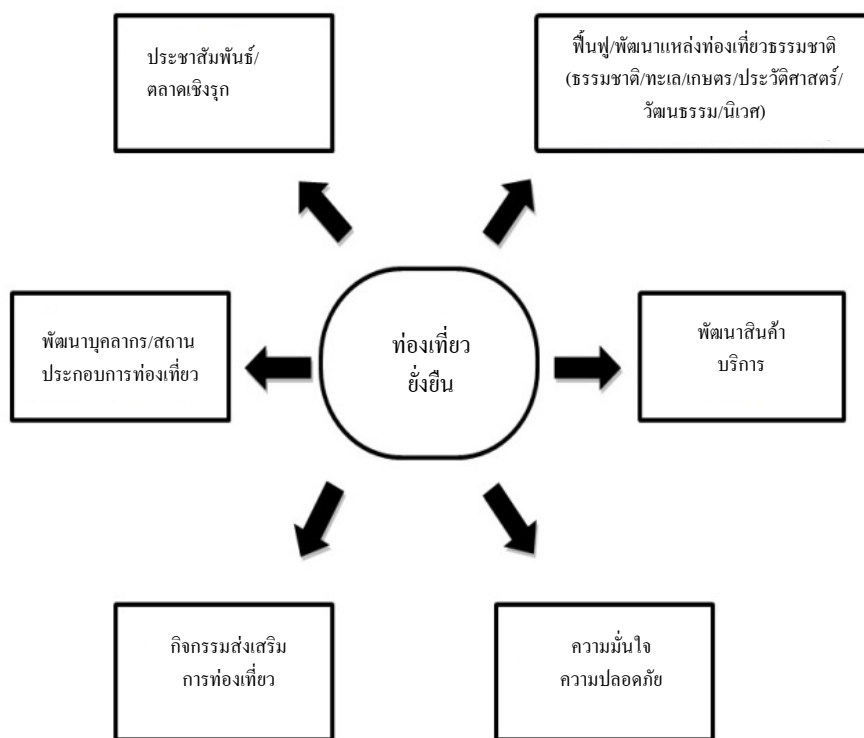
5. พัฒนาและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน และสังคมระยองให้มีความเข้มแข็งและดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. พัฒนาจังหวัดระยองด้านการท่องเที่ยว การค้าการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการเพื่อรองรับภูมิภาคอาเซียนบนฐานปัญญา นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์การพัฒนา (Strategy)

การพัฒนาจังหวัดให้เป็นที่น่าพอใจในทิศทางที่มั่นคง สังคมสงบสุข เศรษฐกิจก้าวหน้า และประชาชนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกจังหวัดที่คาดการณ์ได้ยากทั้งทางการเมือง และผันผวนทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจึงต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ และเสริมสร้างรากฐานการพัฒนาให้เข้มแข็งรวมทั้งสร้างโอกาสในการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปโดยได้กำหนด

ยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญของการพัฒนาเป็นลำดับ

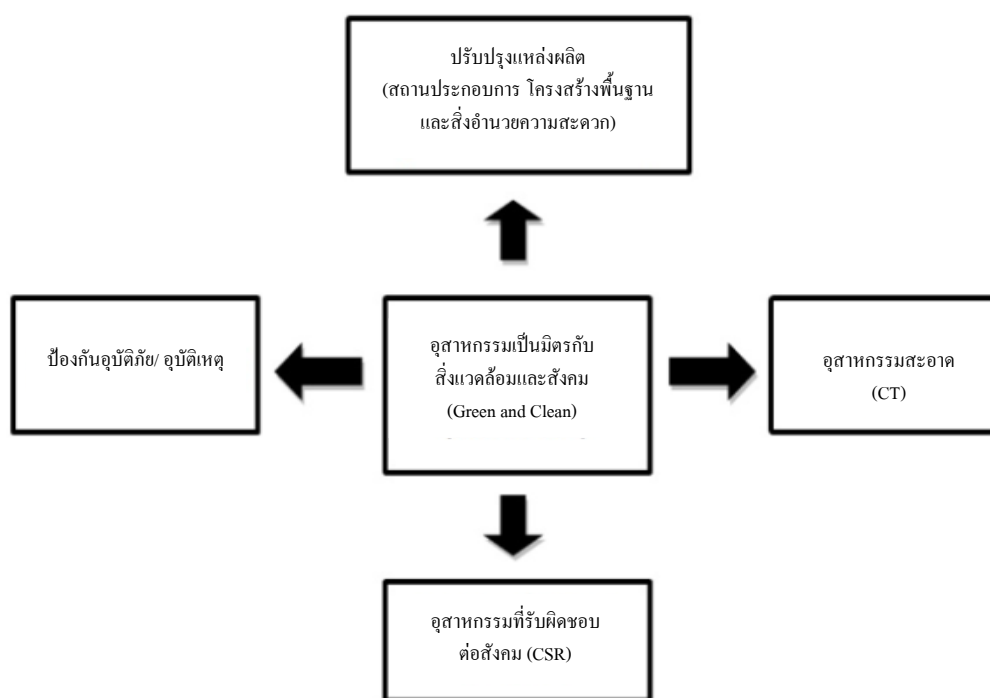
1. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2-1 ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การพัฒนาและการฟื้นฟูการท่องเที่ยวของจังหวัดระยองเพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ โดยคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดให้มีความสวยงามและปลอดภัย พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีการท่องเที่ยวในเชิงเกษตรมากยิ่งขึ้น รวมทั้งฟื้นฟูป่าชายเลนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่ เช่น เกาะเสม็ด หาดแม่รำพึง บ้านเพ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่ชุมชน รวมทั้งยังต้องส่งเสริมให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย มุ่งหวังเพิ่มนักท่องเที่ยวและเพิ่มรายได้แก่จังหวัด

2. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : ปรับปรุงและส่งเสริมการพัฒนาการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental friendly) และสนับสนุนการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

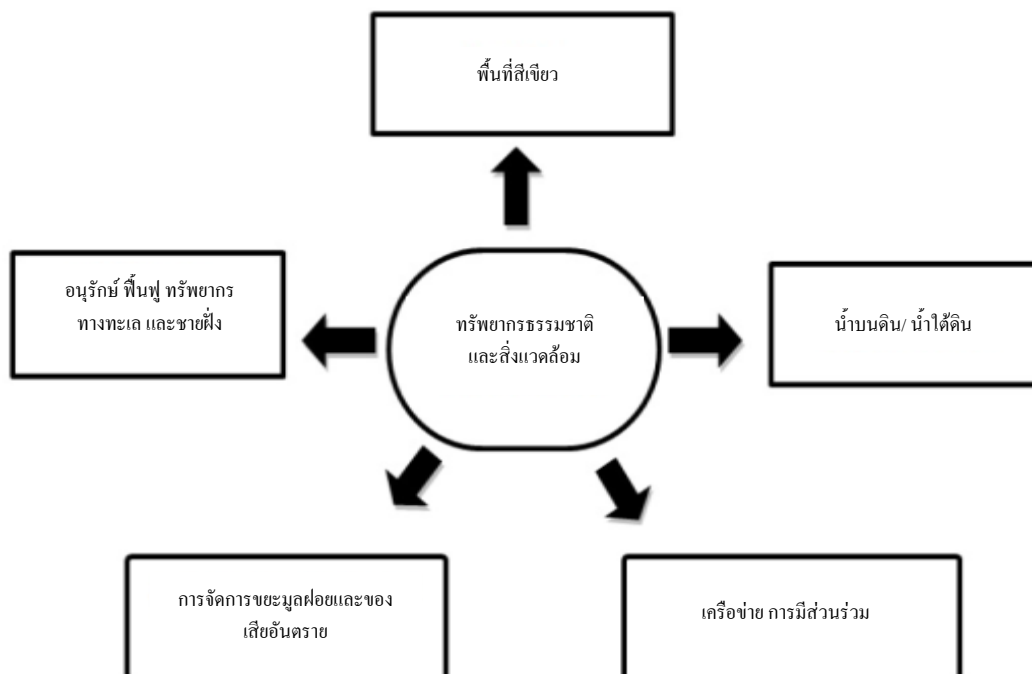

ภาพที่ 2-2 กรอบแนวคิดของแหล่งผลิตอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความรับผิดชอบต่อสังคม และอยู่ร่วมกับชุมชน

การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคการผลิตที่เป็นโครงสร้างเศรษฐกิจหลักของจังหวัดที่จะต้องให้ความสำคัญในการสร้างมาตรฐานการผลิตให้มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งการส่งเสริมการป้องกันและแก้ปัญหาอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นให้ได้อย่างฉับไว ทันทีและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์: เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสะอาดที่ได้มาตรฐานด้านความปลอดภัย และสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

3. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: อนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดระยอง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดประโยชน์และคงอยู่อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 2-3 กรอบแนวคิดของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู

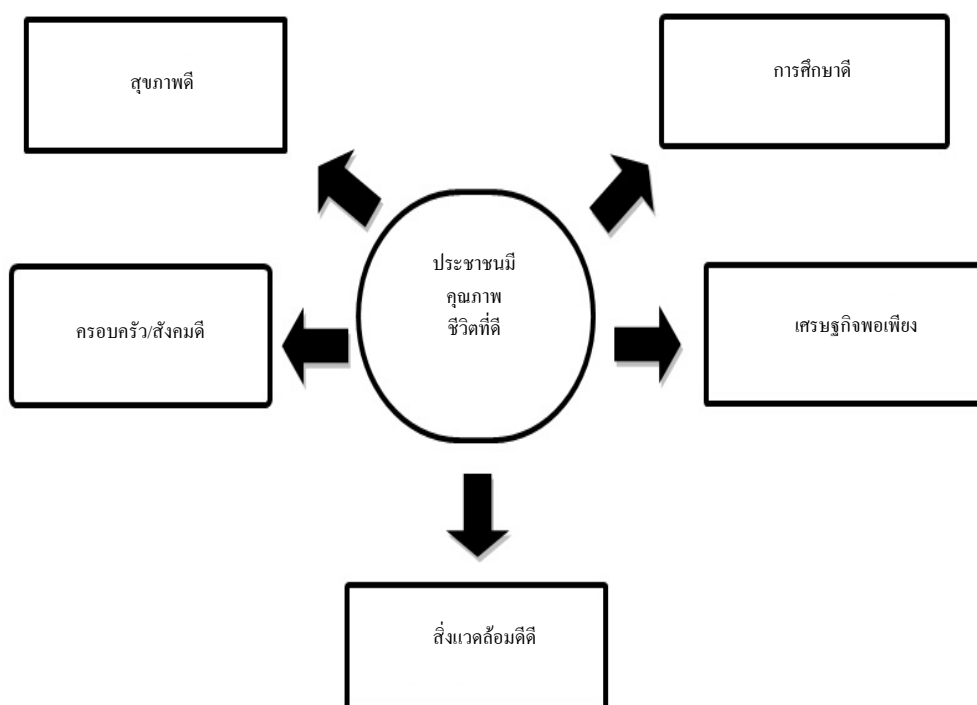
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาสำคัญของจังหวัด โดยเฉพาะการเสื่อมโทรมและการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและไม่ถูกวิธี ดังนั้นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์: เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและมีการนำมาใช้อย่างคุ้มค่า

กลยุทธ์: การกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการขับเคลื่อนการยุทธศาสตร์ มุ่งเน้นการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัด นอกจากนั้นการแสวงหาความร่วมมือการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญ

1. เพิ่มพื้นที่สีเขียว โดยการเพิ่มพื้นที่ทั้งป่าบก ป่าชายเลน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และมีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เกิดสมดุลต่อระบบนิเวศน์
 3. อนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรน้ำผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาค
 4. ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากแหล่งกำเนิด รวมทั้งมีระบบการจัดการที่ถูกต้อง
 5. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน รวมทั้งสร้างภาคีเครือข่าย เพื่อการมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาสิ่งแวดล้อม
 6. เสริมสร้างภาพลักษณ์และความมั่นใจแก่ทุกภาคส่วนในเรื่องสิ่งแวดล้อม
4. ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและคุ้มครองสิทธิของประชาชน ชุมชนบ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง และสังคมจังหวัดระยอง ให้มีความเข้มแข็ง และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 2-4 กรอบแนวคิดเมืองที่ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ประชาชนชุมชนบ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง และสังคมจังหวัดระยอง ตั้งอยู่ในเขตเมืองของระยอง อยู่ในเขตการปกครองของ จังหวัดระยอง ลักษณะที่ตั้งของชุมชน

สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ราบตามแนวชายฝั่งทะเลและพื้นที่ราบลุ่มที่อยู่บริเวณตอนบนของชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้ง ป่าไม้ ป่าชายเลน สัตว์น้ำนานาชนิด ชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลโดยส่วนใหญ่ ดำรงชีพด้วยการจับสัตว์น้ำตามชายฝั่ง ขณะที่ชาวบ้านในตอนบนนิยมประกอบอาชีพ ทำสวน ผู้คนในชุมชนจะทำการแลกเปลี่ยนผลผลิตกัน ได้แก่ ข้าวแลกเปลี่ยนหรือน้ำปลาแลกข้าว นอกจากการแลกเปลี่ยนผลผลิตภายในชุมชน ยังมีการนำผลผลิตภายในชุมชนเดินทางไปแลกเปลี่ยนกับภายนอกชุมชนอีกด้วย จากความยากลำบากในการเดินทางส่งผลให้ระบบการแลกเปลี่ยนผลผลิตเริ่มลดน้อยลง

ในยุคที่ทรัพยากรสัตว์น้ำทะเลเริ่มมีความอุดมสมบูรณ์ประกอบกับแนวทางการพัฒนาตามนโยบายรัฐในช่วงของแผนพัฒนาฉบับที่ 1-4 ที่สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะถนนสุขุมวิท ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตทางการประมงออกสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาทางด้านประมง ประกอบกับการขยายตัวของตลาดที่มีความต้องการสินค้าทางทะเลเพิ่มขึ้นอย่างไม่จำกัดได้กลายเป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงและอาชีพอื่น ๆ ในชุมชนปากน้ำประแส ก้าวเดินลงเรือประมงออกจับสัตว์น้ำในท้องทะเลแทบทุกหลังคาเรือน

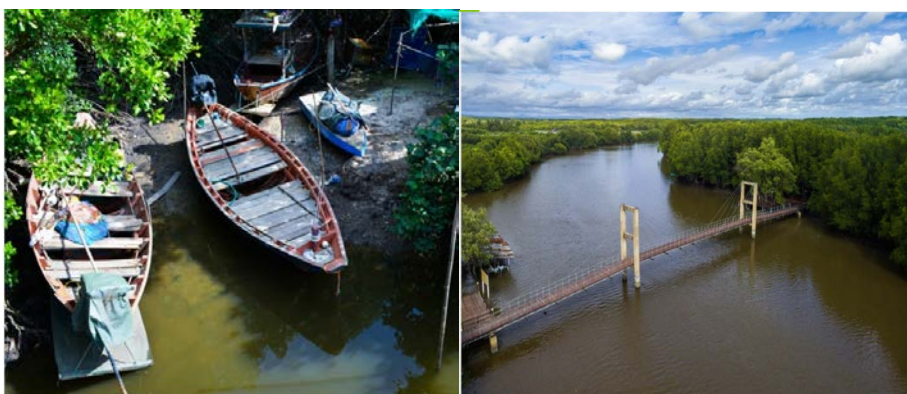
ขบวนการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้ขยายออกสู่พื้นที่และฐานทางทรัพยากรชุมชนบ้านแสมกู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง นำมาสู่การรวมกลุ่มของชาวบ้าน เพื่อต่อสู้กับระบบทุนอุตสาหกรรม เพื่อปกป้องฐานทรัพยากรของตนเอง การเคลื่อนไหวของชาวบ้านได้รับความร่วมมือจากองค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนการจัดการความรู้ทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ

ชุมชนจะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เครือข่ายในท้องถิ่น โดยจะใช้เป็นแหล่งพัฒนาความสามารถของบุคลากรหลักในเครือข่าย และระดมทรัพยากรมนุษย์ภายในชุมชน เสริมสร้างให้เครือข่ายเกิดการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน แบ่งปันประสบการณ์ และยังเสริมสร้างบทบาทของเครือข่ายในการเป็นกลไกให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงวิธีการจัดการทรัพยากรในระดับชุมชนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยสำคัญของการจัดศูนย์เรียนรู้ ประการแรก คือ เรื่องของต้นทุนของชุมชนต้นแบบทั้งด้านทรัพยากร เรื่องราวประสบการณ์ หรือบุคคลากรในชุมชนเอง หากไม่มีต้นทุนแล้วการจะจัดตั้งเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้หรือศูนย์เรียนรู้ นั้นอาจทำได้ยากและไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ประการที่สอง คือ องค์กรความรู้ องค์กรความรู้ที่กล่าวมานี้หมายถึงความรู้หรือประสบการณ์ที่อยู่ในตัวบุคคลหรือแกนนำที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ในการต่อสู้และดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรชายฝั่งมาเป็นเวลานาน ดังนั้นในระยะแรกจะเน้นไปที่การถอดบทเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์กับกลุ่มชุมชนจากพื้นที่อื่นหรือเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ

จะพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนได้ในอนาคต และจะต้องมีการดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ให้ ออกมาเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด อาจอยู่ในรูปของเอกสาร รายงาน แผ่นพับ หรือนิทรรศการขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ในการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมจะมีข้อดีในการขยายการ ถ่ายทอดไปสู่ชุมชนที่สนใจได้ จากเดิมที่มีเพียงแหล่งข้อมูลเดียวคือแกนนำชุมชนต้นแบบ มาเป็น การศึกษาจากเอกสารหรือนิทรรศการ และเป็นวิธีการสร้างความยั่งยืนของชุดข้อมูลองค์ความรู้ที่จะ ส่งต่อไปยังคนรุ่นหลังได้

ภาพที่ 2-5 ท่งโปรงทอง สะพานรักษ์แสม ป่าชายเลนแสมทู่ ปากน้ำประแสร์ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัด ระยอง

แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แห่งนี้ ไม่เชิงเป็นที่เที่ยวใหม่ เพราะมีน้อยคนจะรู้จัก ซึ่ง บริเวณป่าชายเลนแห่งนี้ยังเป็นเขตอนุรักษ์และเพาะพันธุ์สัตว์ มีธนาคารปูแสม ซึ่งเกิดจากการ รวมกลุ่มของชาวบ้าน และสมาชิกเครือข่าย ที่ต้องการจะอนุรักษ์และเพิ่มจำนวนสัตว์น้ำในช่วงฤดู วางไข่ประกอบกับดูแลรักษาผืนป่าชายเลนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะปูแสม จึงมีการสร้างธนาคารปูเพื่อเพาะขยายพันธุ์ปูให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น และในปี พ.ศ. 2554 ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากจังหวัดระยองเพื่อก่อสร้าง สะพานรักษ์แสม เป็น สะพานไม้เดินชมทัศนียภาพและระบบนิเวศน์คลองท่าตาโบ้ย

ท่งโปรงทอง ปากน้ำประแสร์ จ.ระยอง รายล้อมไปด้วยต้นโปรงทองสีเขียวจีปนสีทอง อร่าม พร้อมโอโซนบริสุทธิ์ที่หาไม่ได้แน่ ๆ ในเมืองใหญ่ เป็นอีกหนึ่งสถานที่ท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติที่น่าทึ่ง บรรยากาศสดชื่น ยิ่งช่วงเย็น ป่าสีเขียวนี้จะโดนย้อมด้วยแสงอาทิตย์และ เปลี่ยนเป็นสีทองอีกด้วย

ลักษณะที่ตั้ง – อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขต ตำบลคลองปูน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขต ตำบลพังราด

ทิศใต้ ติดต่อกับเขต แม่น้ำปากน้ำประแสร์เชื่อมติดกับอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขต ตำบลเนินฆ้อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ได้อธิบายรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ จะประกอบด้วย กระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และประการสำคัญ คือการตัดสินใจด้วยตนเอง

2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการและการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและบริการ

3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและควบคุมสังคม

4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ฐานที่เท่ากันซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือวัตถุก็ได้

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) ได้จำแนกลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participation)

2. ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect participation) โดยฝังองค์กรผู้แทนประชาชน เช่น กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มเลี้ยงโคนม

3. ประชาชนมีส่วนร่วมจากการเปิดโอกาสให้ (Open participation) โดยฝังองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน เช่น สถาบัน หรือหน่วยงานที่เชิญประชาชนให้เข้าร่วมในด้านความคิด หรือปรึกษาทรัพยากร

โคเฮน และ อัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1980 อ้างถึงใน ประสพสุข คีอินทร์, 2531) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติกร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้าน ทรัพยากร การบริหาร และประสานความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ประกอบด้วย

4.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไรควรหรือไม่ควร

4.2 การมีส่วนร่วมในการเสียดสี พัฒนางมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ

4.3 การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน

ส่วนความเห็นของ ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2531) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โครงการ

3. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ดังนั้น รูปแบบการมีส่วนร่วมคือ การร่วมกันศึกษาสาเหตุของปัญหา การตัดสินใจของกลุ่มในการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การได้รับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงและพัฒนากิจกรรม/โครงการให้ได้ผลการดำเนินงานในทิศทางที่ต้องการ อันพึงประสงค์ของกลุ่มและชุมชน แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นได้แก่

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรอง

2. ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการ หรือทุกกิจกรรมของโครงการ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการจัดการฝึกอบรมเสริมความรู้ให้กับคนท้องถิ่น

3. มีการสร้างส่วนแบ่งให้กับประชาชนเพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นเจ้าของในโครงการของประชาชนท้องถิ่น

4. เชื่อมโยงผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์ โดยพยายามให้กิจการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมีการจ้างงานในชนบท และมีการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ซึ่งจะมีผลให้ประชาชนท้องถิ่นเหล่านั้นปกป้องรักษาธรรมชาติและวัฒนธรรมของตน ซึ่งทุกคนจะถือว่าเป็นสินค้านำรายได้และผลประโยชน์มาสู่ตน

5. การกระจายผลกำไร การออกแบบวางแผนและดำเนินการโครงการการท่องเที่ยว ควรมีการระบุให้ชัดเจนว่า ประชาชนท้องถิ่นจะได้ผลประโยชน์อะไร ผลประโยชน์จะกระจายไปทั่วทุกคนอย่างไร และเป็นระยะเวลานานเท่าใด

6. ระบุผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการทำความเข้าใจกับชุมชนในเบื้องต้น

7. การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชนโดยอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือนักพัฒนา หรือ กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีเข้าสู่ชุมชน

8. การดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมใด ๆ ต้องทำความเข้าใจพื้นที่นั้น ๆ เป็นอย่างดี ดังนั้นก่อนมีการออกแบบวางแผนดำเนินกิจกรรมใด ควรมีการศึกษาสภาพการณ์ของพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจในการออกแบบวางแผนพัฒนาโครงการได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. การติดตามและประเมินผลความก้าวหน้า เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการตัดสินใจปรับเปลี่ยนยุทธวิธี หรือวิธีการดำเนินงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนไป นอกจากนี้ หากกิจกรรมที่ดำเนินแล้วเสร็จเกิดผลกระทบต่อส่วนต่าง ๆ ของชุมชน ก็จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนโครงการต่อไป

จิตติมา อายุตตะกะ (2544) การศึกษาบทบาทของป่าชายเลนปลูกที่มีอายุต่างกันในแง่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำในบริเวณป่าชายเลนคลองหวาง จังหวัดระนอง ได้ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน 2537 ถึงเดือนธันวาคม 2538 พบว่า ป่าชายเลนปลูกที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งอาศัย และอาหารทะเลของปูทะเล โดยพบปริมาณปูทะเลที่จับได้จากป่าชายเลนธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาได้แก่ป่าชายเลนปลูกทดแทนอายุ 8 ปี ป่าชายเลนที่เพิ่งปลูกทดแทนและป่าชายเลนปลูกทดแทนอายุ 1 ปี ตามลำดับ ปริมาณปูทะเลในป่าธรรมชาติและป่าชายเลนปลูกทดแทน 8 ปีมีค่าใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยังพบบริเวณป่าทั้งสองแห่งมีความหนาแน่นของปูแสมซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่ม ครัสเตเซียนบริเวณป่าชายเลนคลองหวาง และอาหารสำคัญของปูทะเลค่อนข้างสูงด้วย บทบาทของป่าชายเลนปลูกที่มีอายุต่างกันในแง่เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มประชากรปลาแสดงให้เห็นแนวโน้มที่คล้ายคลึงกันเช่นเดียวกับกลุ่มประชากรปูทะเล ส่วนบทบาทของป่าชายเลนปลูกที่มีต่อสัตว์น้ำในแง่เป็นแหล่งอนุบาลนั้นพบว่าป่าชายเลนธรรมชาตินั้นพบปริมาณและชนิดของแพลงก์ตอนสัตว์และสัตว์น้ำวัยอ่อนสูงสุด ส่วนในปริมาณป่าชายเลนปลูกที่มีอายุต่างกันนั้นจะพบปริมาณและชนิดของสัตว์กลุ่มนี้ต่างกันไปตามฤดูกาล จากงานวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เด่นชัดระหว่างความหลากหลายของสัตว์ทะเลหน้าดินกับอายุของป่าชายเลนที่ปลูกทดแทนเนื่องจากป่าชายเลนปลูกอายุหลายปีมีบทบาทในแง่เป็นแหล่งอาหารของสัตว์

หน้าคืนมีปริมาณอินทรีย์สารจากซากเศษไม้ใบไม้ร่วงหล่น และเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยเนื่องจากมีความหลากหลายของที่อยู่อาศัยในลักษณะ Microhabitats

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ภาณุ วรมิตร (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวเกาะสมุยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นแก่เจ้าหน้าที่เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนพัฒนาและให้ความสนใจในการจัดทำแผนโครงการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นถือได้ว่าน้อยที่สุด

สุกัญญา มารศรี (2543) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน: ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 10 บ้านสามัคคี ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมาก แต่เป็นการมีส่วนร่วมทางอ้อม ทั้งนี้จากรูปแบบวิถีการดำรงชีวิต ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในท้องถิ่น คือ ขาดความช่วยเหลือ และขาดข้อมูลที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่าที่ควร ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมประมง ควรจัดอบรม และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลน ให้มากยิ่งขึ้น

รัตนวดี จุลพันธุ์ (2554) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ และเมื่อทำการศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ พบว่า อาชีพ ประสบการณ์ในการอบรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถานภาพทางสังคม และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์รวมทั้ง หน่วยงานรัฐไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

สุรศักดิ์ วรรณบุญญา (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ส่วนปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ ปัญหาคลื่นและคลื่นลมมีความแรง ก่อให้เกิดการกัดเซาะพังทลายของชายฝั่งทะเล ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดน้อยลง ดังนั้น ภาครัฐควรมีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบโครงการอนุรักษ์ป่าชายเลน และควรสร้างเขื่อนกันแนวชายฝั่ง เพื่อป้องกันและลดปัญหาการกร่อนของชายฝั่งทะเล

ศลิษา หมัดลั้ง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล ทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ผลจากวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ชาวบ้านคลองสนยังมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ไม่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการจัดเวทีชุมชน และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยว และปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนบ้านคลองสนสรุปเป็นประเด็นได้ 5 ประเด็น ดังนี้ การตระหนักถึงความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว การเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว ความรู้ในการอธิบายแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ความไม่แน่นอนหรือการฉวยโอกาสในการกำหนดราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ ของชาวคลองสน และการเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ของสมาคม ชมรมต่าง ๆ ของชาวคลองสนตลอดจนการจัดการบริหารสมาคมชมรมให้เจริญก้าวหน้า การให้ชาวบ้านคลองสนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และมาตรการที่สามารถนำไปสู่แผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมได้

อารีรัตน์ ธีวทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย และได้รับความรู้ด้านข่าวสารจากสื่อ โทรทัศน์/วิทยุ อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ และพบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ด้านข่าวสารจากญาติพี่น้อง/เพื่อนมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมค้าขาย ตั้งแต่เริ่มจัดตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการ

ท้องถิ่นเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีแรงจูงใจในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ ด้านการจัดการเกี่ยวกับระเบียบ ของตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ได้แก่ กติกาการเข้าร่วมในการค้าขาย ของประชาชน ด้านการพัฒนาสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะในพื้นที่ไม่เพียงพอ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ด้านการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ยังขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดบุคลากรด้านอนุรักษ์ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท้องถิ่นเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และระดับแรงจูงใจในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น สามารถสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย คือ การขาดความร่วมมือของคนในท้องถิ่น ดังเช่น รัตนาดี จุลพันธ์ (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศเกาะล้านในระดับต่ำ เนื่องจาก ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับ การท้องถิ่นเชิงนิเวศ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการท้องถิ่นเชิงนิเวศ ขาดการประสานความร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ รวมทั้ง หน่วยงานรัฐไม่ค่อยเปิด โอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ วรรณบุญญา (2547) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตบางขุนเทียน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม รวมถึง ศลิษา หมัดลิ่ง (2549) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผล ทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย และในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อารีรัตน์ ธีรทอง (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท้องถิ่นเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง

จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีแรงจูงใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

ความหมาย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาว่ากล่าวคือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังประชาชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (นภคกุล จริยะกุล, 2552)

1. ในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

2. ในการปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่าง ๆ โดยความสมัครใจ

กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กล่าวว่ามีส่วนสำคัญ ดังนี้ (ประธาน คงฤทธิศึกษากร, 2553)

1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความต้องการและการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

3. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นหรือเป็นการมีส่วนร่วมผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมที่จะควบคุมตรวจสอบ ตลอดจนเข้าแก้ไขปัญหา

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของปัจเจกชน บุคลากร การมีส่วนร่วมของกลุ่ม (รัชพล ประจักษ์จิต, 2545)

ให้แนวคิดการคิดพัฒนาแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเองใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา

สรุป ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนต้องมีอิสระในทางความคิดมีความรู้ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุด กล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การมีจิตสำนึกในตนเองและถือ

เป็นภาระหน้าที่ของตน ร่วมคิดร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมกันติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปแบบบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and emotional involvement) ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในสถานการณ์หนึ่ง ในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจ ให้การกระทำบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่ม (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2547)

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จะต้องไม่หมายความว่าเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วม โครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบเป้าหมายของงาน” และ “ กำหนดให้มีการเข้าร่วมงาน” ดังที่ผ่านมาแต่จะต้องเป็นการ มีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกผิชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ค้นคิดปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแล กำกับ ตลอดจนประเมินผลติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง จะต้องหมายถึง การมอบอำนาจประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชน ให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ (เลื้อชัย ศรีเงินยวง, 2553)

การมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปแบบบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใด เรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกับ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ โดยมีส่วนร่วมในลักษณะดังนี้ (ไพรัตน์ เตชะรินทร์, 2552)

1. ร่วมทำการค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผน นโยบาย แผนงาน โครงการงานหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และ สนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีขีดจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ร่วมจัดหรือปรับปรุงระเบียบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระเบียบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัตินโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้
สมทรง เมวิชานูวัตติ (2521, หน้า 21 –23 อ้างถึงใน ลือชัย ศรีเงินยวง, 2553) กล่าวว่า การทำงานพัฒนาสมัยนี้พยายามให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาปัญหา คัดลึนใจ ตกลงใจ และดำเนินการเองในการพัฒนาให้มากที่สุดซึ่งหลักการช่วยตัวเอง จัดโดยในรูปแบบ คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาตำบล และพนักงานร่วมกันวางโครงการขึ้น นักพัฒนาจะเป็นผู้ช่วยเหลือให้การแนะนำในการ ที่จะต้องอาศัยความรู้วิชาการทางเทคนิคจาก กระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเต็มความมุ่งหมาย

อธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลจากเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้อการและทิศทางองการเปลี่ยนแปลง และความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะต้องมีมากพอจนเกิดการริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ จะต้องเป็นความเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติกัน ๆ เหตุผลเบื้องต้นของการที่คนเรารวมตัวกันได้ควรจะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติกรทั้งหมด หรือการกระทำทั้งหมดที่ทำโดยหรือทำในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้อการได้ (อาภรณ์พันธ์ จันทรสว่าง, 2525)

ให้นิยามของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปร่วมกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริงทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระในทาวความคิดมีความรู้ความสามารถในการกระทำและมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงที่สุดกล่าวคือ เริ่มตั้งแต่การมีจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตน ร่วมคิดร่วมกันวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมกัน ติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ (อรทัย ก๊กผล, 2548)

4. แนวคิดลักษณะการมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่าต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยถือเสมือนว่าเป็นแบบฝึกหัดในการพัฒนาคนให้ต้องใช้ความคิด คัดลึนใจ วางแผน และดำเนินการเองอยู่เสมอ ซึ่งจะเป็นหนทางทำให้สมองของคนเกิดการพัฒนา รวมทั้งต้องยึดหลักเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. หลักการช่วยตัวเอง

2. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

3. หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

สร้างกรอบพื้นฐานการมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (ประสพสุข คีอินทร์, 2531)

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision - making) ซึ่งเป็นการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโดยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร และการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนในการรับผลประโยชน์ (Benefits) โดยอาจจะเป็นผลประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมรวมทั้งเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

ฮันติงตันและเนลสัน (Huntington & Nelson, 1976) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของทุกกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นบทบาทของบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้ทำงานหรือมีอาชีพทางการเมือง เช่น นักการเมือง หรือผู้นำทางการเมือง

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ กล่าวคือ เป็นเรื่องของความพยายามที่จะมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สนับสนุนรัฐบาล เปลี่ยนแปลงรัฐบาล ตลอดจนสถาบันการเมืองต่าง ๆ การมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นไปได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีผลมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วม ซึ่งมักมีอำนาจทางการเมืองไม่มากนัก และไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2547) แสดงทรรศนะว่าการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีเงื่อนไขที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

1. ประชาชนจะต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม

2. ประชาชนมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม

3. ประชาชนต้องเต็มใจต่อการมีส่วนร่วม

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่ากิจกรรมทุกอย่างควรรีให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อให้เขาเป็นผู้ตัดสินใจทำงานได้ตามที่เขาได้ตัดสินใจไปแล้วด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เขาได้ปฏิบัติตามความสนใจและความต้องการของเขาซึ่งจะทำให้เขาได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง

สรุป แนวคิดการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแยกประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยแยกได้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมที่แท้จริง หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในโครงการตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งจบโครงการ เริ่มตั้งแต่เริ่มทำการศึกษาค้นหาปัญหา หรือ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ร่วมวางแผนงานร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนร่วมปฏิบัติตามนโยบาย หรือแผนงานให้บรรลุผลตามกำหนดไว้ ร่วมควบคุมติดตามประเมินผล

2. แยกตามระดับ การมองในแง่นี้จะแบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็นระดับการมีส่วนร่วมจากน้อยไปหามาก ดังนี้

ระดับที่ 1 ถูกบังคับ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมโครงการเพราะถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย

ระดับที่ 2 ถูกเสนอผลประโยชน์ให้ ลักษณะนี้ประชาชนถูกจูงใจ ด้วยผลประโยชน์ในรูปแบบของค่าจ้างแรงงานหรือความสะดวกสบายหลายอย่าง แต่เบื้องหลังจริง ๆ แล้วเป็นการหาเสียง ของนักการเมือง

ระดับที่ 3 ถูกชักชวน การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ ส่วนมากเป็น โครงการที่ทางราชการคิดขึ้นเองเรียบร้อยแล้ว แล้วพยายามชักชวนให้ประชาชนให้ความร่วมมือทุกรูปแบบ โดยอาศัยระบบราชการ โฆษณาประชาสัมพันธ์ สื่อมวลชนต่าง ๆ

ระดับที่ 4 สัมภาษณ์แล้ววางแผนให้ ลักษณะการมีส่วนร่วมระดับนี้ปรากฏว่าปัญหา ความต้องการ และเสียงเรียกร้องของประชาชนจะได้รับความเอาใจใส่ขึ้นบ้าง

ระดับที่ 5 มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ แต่การตัดสินใจยังเป็นส่วนของราชการอยู่

ระดับที่ 6 มีโอกาสเสนอโครงการในระดับนี้ทางราชการกับประชาชนในชนบทจะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ประชาชนจะมีโอกาสตัดสินใจว่าปัญหาของตนคืออะไร จะแก้ไขได้อย่างไรวิธีใดดีที่สุด จนกระทั่งมีสิทธิเสนอโครงการแล้วเข้าร่วมปฏิบัติด้วย

ระดับที่ 7 มีโอกาสตัดสินใจในระดับนี้ ประชาชนจะเป็นหลักสำคัญของการตัดสินใจทุกเรื่องตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลโครงการ

สรุป ประเภทการมีส่วนร่วม สามารถแยกประเภทของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมที่แท้จริงและแยกตามระดับ

5. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

แมกซ์ และ โรเบิร์ต (Max & Lobard, n.d. อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2547) เสนอขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบท ไว้ 7 ขั้นตอนมีดังนี้

1. การสำรวจขั้นต้น (Preiliminary reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem idendification studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for solution)
4. กำหนดทางแก้ไขปัญหา (Assessment of solution)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal project evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการ เพื่อดำเนินการให้เสร็จสมบูรณ์ (Project econsideration)

โจซี (Jose, n.d. อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2547) ได้จัดอันดับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็น
3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา

เจมส์ คีดี ปิ่นทอง (2527) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2552) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 7 ประการ คือ

1. ร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร
2. ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาขององค์กร หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร หรือสนองความต้องการขององค์กร
3. ร่วมวางแผน นโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไขและสนองความต้องการขององค์กร
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

อกิน ระพีพัฒน์ (2527 อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2547) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

อรทัย ก๊กผล (2548) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลควรมีการวางแผน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นการจัดทำแผนการมีส่วนร่วม
3. ขั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
7. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ

3. การสร้างฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเกิดความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้

6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของคนสาธารณสุข ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชนเพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

8. ช่วยให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้นเป็นการเพิ่มพูนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม

9. เกิดความรู้สึกร่วมและรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง

10. มีประสบการณ์และคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง

11. เห็นความสำคัญของตนเองและมีส่วนรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค และความสามารถแก้ไขปัญหาท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของตนเองได้

12. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้โดยตรงเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และบริการที่ดีขึ้น

13. สามารถป้องกันการบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใสไม่ถูกต้อง และไม่เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นได้

สรุป ประโยชน์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเกิดความกระตือรือร้น ลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองความต้องการของประชาชน ประชาชนรู้สึกร่วมและรู้สึกรัก และแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง รับรู้ถึงปัญหาอุปสรรค และความสามารถแก้ไขปัญหาท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของตนเองได้ สามารถป้องกันการบริหารจัดการ ของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใส ไม่ให้เกิดการคอร์รัปชันได้

8. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ ดังนี้ (ไพฑูริย์ โปธิสว่าง, 2556)

1. อายุ

2. เพศ
3. อาชีพ
4. การศึกษา
5. ถิ่นที่อยู่อาศัย
6. ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น

คอฟแมน (Coffman, n.d. อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2547) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนพบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่ในชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

รีดเดอร์ (Reeders, n.d. อ้างถึงใน นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2547) สรุปปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรักษาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. การปฏิบัติตนให้คล้ายตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ คคคคและกลุ่มบุคคลจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
2. มาตรฐานคุณค่า บุคคลและกลุ่มบุคคลดูเหมือนจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
3. เป้าหมาย บุคคลและกลุ่มบุคคล จะส่งเสริมปกป้อง และรักษาเป้าหมายของตน
4. ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้ง มีรากฐานมาจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
5. ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะประพฤติตามแบบที่ตนคาดหวังว่าจะต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน
6. การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคิดว่าตัวเองควรกระทำเช่นนั้น
7. การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกว่าตนถูกบังคับให้ทำ
8. นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ
9. โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของโอกาส ซึ่งโครงการของสังคมเอื้ออำนวยเข้ามามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นตามที่รับรู้มา
10. ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามามีส่วนร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาทำให้สถานการณ์เช่นนั้น

11. การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่มปฏิบัติเมื่อเขาารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดีพอให้กระทำการเช่นนั้น

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของป่าชายเลน

ป่าชายคลอง จัดอยู่ในจำพวกป่าชายเลน ดินชายคลองจะมีสภาพเป็นดินเลน เป็นป่าที่กระทบกับน้ำ 3 ลักษณะ ได้แก่ น้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม ซึ่งป่าไม้ที่อาจได้รับน้ำจืด น้ำกร่อย หรือน้ำเค็มในลักษณะหนึ่งน้ำ สองน้ำ หรือสามน้ำก็ได้ พันธุ์ไม้หลักที่เจริญเติบโตเป็นป่าชายคลอง มีอยู่ 4 สกุล คือ สกุลจาก สกุลโกงกาง สกุลแสม และสกุลลาพู นอกจากนี้ยังมีพันธุ์พืชอื่น ๆ ได้แก่ ต้นดินเป็ด ต้นโพธิ์ทะเล ต้นปรัง ต้นเหงือกปลาหมอ เป็นต้น ส่วนชนิดของสัตว์ในลาน้ำป่าชายคลอง ได้แก่ ปูก้ามดาบ ปูแสม ปูทะเล ปลาตีน ปลากด ปลากะพง กุ้งก้ามกราม กุ้งกุลาดำ กุ้งแช่บ๊วย หอยทาก เป็นต้น และสัตว์อื่นในป่าชายคลอง ได้แก่ นกยาง ตะกวด ลิง หิงห้อย เป็นต้น (สุกัญญา มารศรี, 2543)

ลักษณะสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นบริเวณป่าชายเลน ได้แก่

1. ด้านภูมิประเทศชายคลอง การมีป่าชายคลองเป็นแนวยาวและอุดมสมบูรณ์ ทำให้เกิดความร่มรื่น เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ต่าง ๆ
2. ด้านภูมิอากาศ การเจริญของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่มีลักษณะหนาแน่น สามารถช่วยฟอกอากาศ กรองอากาศ กรองฝุ่นละออง ควัน และลดความเข้มของแสงแดดได้เป็นอย่างดี
3. สภาวะของน้ำขึ้น น้ำลง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการดำรงอยู่ของป่าชายคลอง การปรับเปลี่ยนคุณภาพน้ำ การเจริญเติบโตและการกระจายของสัตว์น้ำ
4. คลื่นและกระแสน้ำ การทำให้น้ำเคลื่อนไหวเกิดการปรับตัวรับอากาศและแสงแดด ขณะเดียวกันก็พาสารที่แขวนลอยมากับน้ำเข้าไปตกตะกอนใกล้ฝั่ง นอกจากนี้ป่าชายเลนเป็นตัวลดปัญหาการกัดเซาะดินชายตลิ่ง และชะลอคลื่นและกระแสน้ำให้ลดลง
5. การละลายออกซิเจน พบว่าน้ำในบริเวณป่าชายเลนจะมีปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำสูงกว่าบริเวณไม่มีป่าชายเลน
6. ลักษณะคุณภาพของดิน ดินบริเวณป่าชายเลนเป็นตะกอนที่เกิดจากการทับถมของสารต่าง ๆ ที่แขวนลอยมากับน้ำ คุณภาพของดินเหมาะแก่การเจริญเติบโตของป่าชายคลอง สัตว์น้ำหน้าดิน
7. การเกิดธาตุอาหาร ป่าชายเลนรักษาความสมดุลเกี่ยวกับธาตุอาหารสำหรับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ซึ่งมีทั้งธาตุอาหารประเภท อินทรีย์สาร และประเภทอนินทรีย์สาร

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน การกำหนดหลักเกณฑ์ กฎ กติกา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และออกเป็นข้อบัญญัติตำบล เพื่อบังคับใช้ให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยมีผู้แทนของหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการป่าชุมชน รูปแบบกิจกรรมควรเกี่ยวเนื่องประเพณีท้องถิ่นหรือการประกอบอาชีพของชุมชน การพัฒนาควรพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยว ด้านความรู้ในท้องถิ่น ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการจัดการป่าชุมชน (วิระศักดิ์ กราปัญญา, 2554)

เรื่อง การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะฆวน้อย ตำบลเกาะฆวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะฆวน้อย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ปัจจัยที่มีค่ามากที่สุด คือ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและการขยายเครือข่าย ส่วนปัจจัยที่มีค่ารองลงมา คือ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ความพร้อมขององค์กรชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม และปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร (อำนาจ รักษาพล, 2549)

เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และสร้างความเข้มแข็งกับชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน และเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ปิยวรรณ คงประเสริฐ, 2552)

เรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐนั้นได้มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยวิธีการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อมของพื้นที่ แต่ไม่ได้ประสานถึงบทบาทที่แสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ เช่น ประเด็นความเป็นมาของคนในพื้นที่ วิธีของการดำรงชีพของคนในพื้นที่ การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพของพื้นที่ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษและส่งผลกระทบที่เสียหายต่อ

พื้นที่มาถึงปัจจุบัน ในส่วนภาคประชาชนก็ไม่ได้แสดงบทบาทของการร่วมพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวแต่อย่างใด แต่ประเด็นที่ชัดเจนที่ทำให้บทบาทภาคประชาชนไม่มี คือ การขาดการรวมกลุ่มของภาคประชาชน และการขาดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน ภาครัฐจะต้องเป็นหน่วยงานหลักที่จะนำการพัฒนาไปสู่พื้นที่นี้ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีตัวกลางที่จะเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่ไว้ และต้องดึงศักยภาพของปัจจัยทางด้านทุนจากภาคเอกชนเข้ามาเพื่อการพัฒนาให้กับภาคประชาชนได้อย่างต่อเนื่องและตลอดไป (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2555 อ้างถึงใน อารีรัตน์ ริวทอง, 2557)

เรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่า ความสำคัญ และ การให้การศึกษาด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์กรในการจัดการและการบริหารการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตแก่งสามพันโบก เนื่องจากการทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น ชาวบ้านมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่ได้เข้าไป มีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น (กฤษณ์ โคตรสมบัติ, 2553)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่พบว่ามีจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสม ในทางตรงกันข้ามก็พบว่า ยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอยู่อีกด้วย ดังเช่น วีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อานาจ รักษาพล (2549) ศึกษาเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะขาวน้อย ตำบลเกาะขาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะขาวน้อย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร รวมถึง กฤษณ์ โคตรสมบัติ (2553) ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า โดย

ภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ในทุก ๆ ด้าน แต่ทั้งนี้สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมมากนัก ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาโดยกลุ่มนายทุน และกลุ่มผู้นำบางกลุ่มเท่านั้น

ในขณะที่ วิทิตา งามปัญญา (2546) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า ภาครัฐนั้นได้มีการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยวิธีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของพื้นที่ แต่ไม่ได้ประสานถึงบทบาทที่แสดงออกถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่มาถึงปัจจุบัน ในส่วนภาคประชาชนก็ไม่ได้แสดงบทบาทของการร่วมพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวแต่อย่างใด โดยการขาดการรวมกลุ่มของภาคประชาชน และการขาดความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่

ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น มีความสอดคล้องกับชื่อเรื่องที่ทำการวิจัย เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น จะมีชุมชน หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เนื่องจากเป้าหมายหลักของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ได้เพียงแค่การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้นให้มีความยั่งยืน ซึ่งก่อนที่จะมีความยั่งยืนได้นั้น ชุมชนท้องถิ่นเหล่านั้น มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องทำความเข้าใจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

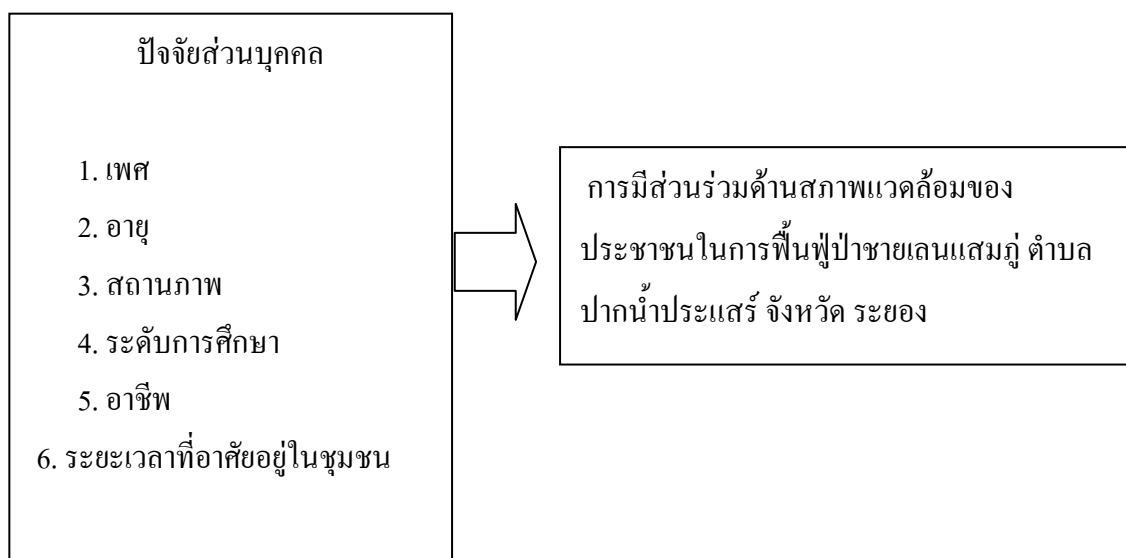
การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของตำบลปากน้ำกระแสร อำเภอกะฉะ จังหวัดระยองครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Independent variable) และตัวแปรตาม (Dependent variable) ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระคือ ปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน คือ

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 สถานภาพ
- 1.4 ระดับการศึกษา
- 1.5 อาชีพ

- 1.6 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชน
2. ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านสภาพแวดล้อม

ตัวแปรอิสระ(Independent variable) ตัวแปรตาม (Dependent variable)

ภาพที่ 2-6 กรอบแนวความคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมการฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง” ซึ่งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด และได้กำหนดรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติอ้างอิง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อเพื่อศึกษา และวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ไปสู่ความยั่งยืน รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว การศึกษา รายได้ อาชีพ ที่มีต่อการกำหนดพื้นที่การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ให้ไปสู่ความยั่งยืน โดยได้กำหนดขั้นตอนรายละเอียดวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง”

ในครั้งนี้ทางคณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยสำรวจ ซึ่งใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) การค้นคว้าจากเอกสารศึกษา ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการศึกษานำมากำหนดประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ต้องการศึกษา หลังจากนั้นจึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมภายใต้ประเด็นเหล่านั้น

การวางแผนการฟื้นฟูป่าชายเลน

ในการฟื้นฟูหรือปลูกป่าชายเลนนั้นจำเป็นต้องทำการสำรวจหาพื้นที่ที่จะทำการปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนซึ่งพื้นที่เหล่านี้ได้แก่ พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมหรือพื้นที่ทิ้งร้าง เช่น นาทุ่งร้าง พื้นที่ผ่านการทำเหมืองแร่ รวมไปถึงพื้นที่ดินเลนงอกใหม่ เป็นต้นว่ามีเนื้อที่มากน้อยแค่ไหนในกรณีพื้นที่เหล่านี้เป็นของรัฐชุมชนควรจะประสานไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแจ้งความประสงค์เพื่อขอปลูกกกมฟื้นฟูป่าชายเลนในชุมชน

ประชากรในการวิจัย

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ชาวบ้านในชุมชนบ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง เป็น ประชากรปีการศึกษา 2559 จำนวน 580 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Yamane (1973) ได้เท่ากับ 237 คน

ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านแสมถู่ เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการศึกษาในภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงพื้นที่ศึกษาในพื้นที่ป่าชายเลนที่อยู่ในพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติตลอดทางเดิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บันทึกชนิดนกบริเวณตามป่าชายเลนในเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง โดยใช้เครื่องจับพิกัด (GPS) บันทึกตำแหน่งพิกัด วันและเวลาโดยการเก็บข้อมูลในเส้นทางเดินชมธรรมชาติได้แก่ป่าชายเลนแสมถู่

2. บันทึกชนิดพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลนในเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ได้แก่ ได้แก่ ป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง โดยใช้เครื่องจับพิกัด (GPS) บันทึกตำแหน่งพิกัด วันและเวลาที่พบพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน โดยการเก็บข้อมูลในเส้นทางเดินชมธรรมชาติ

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านแสมถู่ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการและระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตเพื่อนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามชาวบ้าน ชุมชนของหมู่บ้านแสมภู ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง จำนวน 580 ครัวเรือน ใน 5 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งโปรงทอง	จำนวน 75 ครัวเรือน
หมู่ที่ 2 บ้านแสมภู	จำนวน 106 ครัวเรือน
หมู่ที่ 3 บ้านปากน้ำประแสร์	จำนวน 79 ครัวเรือน
หมู่ที่ 4 บ้านชะลโฮมสเคย์	จำนวน 169 ครัวเรือน
หมู่ที่ 5 บ้านชานสมุทรโฮมสเคย์	จำนวน 151 ครัวเรือน

รวม ครัวเรือนทั้งหมด 580 ครัวเรือน

ที่มา: (องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำประแสร์, 2558)

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ซึ่งจะประกอบด้วยประชากรทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวน 580 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างมาจำนวนทั้งหมด 237 คนและสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากเป็นพื้นที่ชุมชนริมคลองตามป่าชายเลนซึ่งเป็นทางสำคัญที่ใช้เป็นเส้นทางเดินชมธรรมชาติ

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

โดยการใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 มีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง ขนาดประชากร

e หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$n = \frac{580}{1 + 580(0.05)^2}$$

$$= 237$$

3. ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดประชากรที่ทำการวิจัย ประชากรในอำเภอแกลง โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 หมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 580 ครัวเรือน

ขั้นที่ 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane ได้ทั้งหมด 237 คน

ขั้นที่ 3 สุ่มประชากรจาก ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำนวน 5 หมู่บ้าน

ขั้นที่ 4 สุ่มประชากรตามสัดส่วนจำนวนประชากรได้จำนวนกลุ่มประชากรแยกตาม หมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 3-1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งโปรงทอง	31	13
หมู่ที่ 2 บ้านเสมภู	43	18
หมู่ที่ 3 บ้านปากน้ำประแสร์	33	14
หมู่ที่ 4 บ้านชนะเลิศโฮมสเตย์	68	29
หมู่ที่ 5 บ้านชานสมุทรโฮมสเตย์	62	26
รวม	237	100

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น เครื่องมือเชิงปริมาณ ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามประชากรของ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำนวน 5 หมู่บ้าน คือ จำนวน 237 คน ด้วยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของประชากรในชุมชน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

1. กลุ่มตัวอย่าง กา เครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง

ช่องที่ ใช้ ให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน

ช่องที่ ไม่ใช่ ให้คะแนนข้อละ 0 คะแนน

2. เกณฑ์การพิจารณาการจัดกลุ่มความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

0 – 5 คะแนน หมายถึง ความรู้น้อย

6 – 8 คะแนน หมายถึง ความรู้ปานกลาง

9 – 10 คะแนน หมายถึง ความรู้มาก

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นมาตรวัดแบบให้คะแนน (Likert's scale) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็น 4 ระดับ ดังนี้

เข้าร่วมเป็นประจำ ให้ 3 คะแนน (5 ครั้งขึ้นไป / กิจกรรมทั้งหมด)

เข้าร่วมบ่อยครั้ง ให้ 2 คะแนน (3 – 4 ครั้ง / กิจกรรมทั้งหมด)

เข้าร่วมนาน ๆ ครั้ง ให้ 1 คะแนน (1 – 2 ครั้ง / กิจกรรมทั้งหมด)

ไม่เคยเข้าร่วม ให้ 0 คะแนน (ไม่มีการเข้าร่วมในกิจกรรมทั้งหมด)

เมื่อรวบรวมข้อมูล และแจกแจงความถี่แล้ว จะแบ่งระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ของประชากร 4 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{3 - 0}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแบ่งความหมายของระดับคะแนนได้ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น ของชุมชน บ้านสามกู่ อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าและค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (Standard deviation) ของคะแนนจากการตอบของชุมชน

ส่วนในการแปลความหมายของระดับความคิดเห็น โดยถือเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	แปลผลว่า อยู่ในระดับ	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	แปลผลว่า อยู่ในระดับ	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	แปลผลว่า อยู่ในระดับ	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	แปลผลว่า อยู่ในระดับ	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	แปลผลว่า อยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ประโยชน์ของวิธีการเชิงปริมาณ

1. เป็นการให้ความใส่ใจและเห็นความจำเป็นในการวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาที่

เฉพาะเจาะจง

2. ช่วยให้การวางแผนดีขึ้น ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

3. ช่วยให้เห็นผลลัพธ์จากการตัดสินใจเป็นรูปธรรมมากกว่าการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

4. สามารถใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการแก้ปัญหาเชิงบริหารได้

เป็นการให้ความใส่ใจและเห็นความจำเป็นในการวิเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาที่เฉพาะเจาะจง

ช่วยให้การวางแผนดีขึ้น ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตช่วยให้เห็นผลลัพธ์จากการตัดสินใจเป็นรูปธรรมมากกว่าการวิเคราะห์เชิงคุณภาพสามารถใช้งานร่วมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการแก้ปัญหาเชิงบริหารได้

ตอนที่ 5 เป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองตามป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลนเป็นคำถามปลายเปิดให้เขียนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนตามป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

2. ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองตามป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

3. กำหนดประเด็นขอบเขตของคำถาม ทั้งตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

4. สร้างแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองตามป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อคัดเลือกและปรับปรุงข้อความให้สอดคล้องกับนิยามที่กำหนดไว้ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.05 ขึ้นไป

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้วในข้อ 5 ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

7. จัดพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาความถี่ และค่าร้อยละ จำแนก เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน เพื่อใช้ในการนำเสนอและอธิบายปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมป่าชายเลน

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายสภาพแวดล้อมของพื้นที่ชายเลน

2. ค้นหาและตรวจสอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองของป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์การฟื้นฟูป่าชายเลน และความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ของป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายความรู้สภาพแวดล้อมในชุมชนริมคลอง

2. ค้นหาและตรวจสอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองของป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์การฟื้นฟูป่าชายเลน และความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ของป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

2. ค้นหาและตรวจสอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลองของป่าชายเลน เพื่ออนุรักษ์การฟื้นฟูป่าชายเลน และความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ของป่าชายเลน ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS

2. คะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้ (ไพฑูริย์ โปธิสว่าง, 2556)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

1. ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัยศึกษาความคิดเห็นของการศึกษา เรื่อง “การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง”

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของป่าชายเลนในชุมชนหมู่บ้านแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง ตามแนวพระราชรัฐเพื่อความยั่งยืนของเมืองระยอง”

3. ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์กระบวนการฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ และความหลากหลายของนกและพันธุ์ไม้บริเวณริมคลองของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัยศึกษาความคิดเห็นของต่อ การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ รายได้ รายละเอียดที่ทำการสัมภาษณ์กลุ่มมีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือจากประชากรกลุ่มตัวอย่างใน 5 หมู่บ้าน

ตารางที่ 4-1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	126	53.20
หญิง	111	46.80
รวม	237	100.00

(n = 237)

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

(n = 237)		
ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
20-30 ปี	32	13.50
31-40 ปี	55	23.20
41-50 ปี	68	28.70
51-60 ปี	54	22.80
61 ปีขึ้นไป	28	11.80
รวม	237	100.00
สถานภาพ		
โสด	49	20.70
สมรส	134	56.50
หม้าย	27	11.40
หย่าร้าง	27	11.40
รวม	237	100.00
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	51	21.50
มัธยมศึกษา	125	52.70
อนุปริญญา	36	15.20
ปริญญาตรี	25	10.50
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	237	100.00
อื่นๆ	51	21.50
รวม	125	52.70
อาชีพ		
รับจ้าง	61	25.70
ค้าขาย	62	26.20
เกษตรกรรม	77	32.50
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	37	15.60
รวม	237	100.00

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	(n = 237)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาศัยอยู่เป็นเวลา		
ไม่เกิน 1-3 ปี	19	8.00
4 – 6 ปี	37	15.60
7 – 9 ปี	141	59.50
10 ปี ขึ้นไป	40	16.90
รวม	237	100.00

จากตารางที่ 4-1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 และรองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 สถานภาพส่วนใหญ่ สมรสแล้ว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรรวม จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลา 7-9 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50

จากสมมติฐานการวิจัยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของคะแนนจากการตอบของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และอาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลานานเท่าไร ของตำบลปากน้ำประแสร์ จังหวัดระยอง ในแต่ละหมู่บ้านทั้ง 6 ด้าน

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ประชากร	Minimum	Maximum	\bar{x}	SD
เพศ	237	1	2	1.47	0.50
อายุ	237	1	5	2.96	1.22
สถานภาพ	237	1	4	2.14	0.87
ระดับการศึกษาสูงสุด	237	1	4	2.15	0.88
อาชีพ	237	1	4	2.38	1.03
ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลา	237	1	4	2.85	0.79

จากตารางที่ 4-2 พบว่า สมมติฐานการวิจัยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของคะแนนจากการตอบของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศที่แตกต่างกันที่ (\bar{x} = 1.47 และ SD = 0.50) จำแนกตามอายุแตกต่างกันที่ (\bar{x} = 2.96 และ SD = 1.22) จำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกันที่ (\bar{x} = 2.14 และ SD = 0.87) จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดที่แตกต่างกันที่ (\bar{x} = 2.15 และ SD = 0.88) จำแนกตามอาชีพที่แตกต่างกันที่ (\bar{x} = 2.38 และ SD = 1.03) จำแนกตามประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ที่ (\bar{x} = 2.85 และ SD = 0.79)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการฟื้นฟูหรือปลูกป่าชายเลนในชุมชน

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของป่าชายเลนในชุมชน

ตารางที่ 4-3 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพแวดล้อมของพันธุ์ไม้ริมคลองป่าชายเลนที่พบในชุมชน ในแต่ละหมู่บ้าน

(n = 237)		
1. พันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนพบมากในชุมชน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลำพู	25	10.50
จาก	26	11.00
แสม	39	16.50
โกงกาง	147	62.00
รวม	237	100.00
2. ชนิดนกบริเวณป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนของท่าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นกกินเปี้ยว	49	20.70
นกกวัก	13	5.50
นกยางเปี้ยว	76	32.10
นกอีแพรดแถบอกดำ	75	31.60
นกยางเขียว	24	10.10
รวม	237	100.0
3. ชนิดนกในสวนผลไม้ป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนของท่าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นกกินเปี้ยว	17	7.20
นกยางเปี้ยว	51	21.50

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

(n =237)		
3. ชนิดนกในสวนผลไม้ป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนของท่าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นกกวัก	134	56.50
นกเค้าจุด	26	11.00
นกฮูก	9	3.80
รวม	237	100.0
4. ปัจจุบันท่านใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในลำคลองในกิจกรรมใดมากที่สุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใช้ในการเกษตร	142	59.9
ใช้ในการคมนาคม/เดินทาง	48	20.3
ใช้ในการซักผ้า/ชำระล้าง	24	10.1
ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ	23	9.7
รวม	237	100.0
5. ท่านคิดว่าพันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนและนกที่อาศัยบริเวณริมคลองลดลง มาจากสาเหตุใดมากที่สุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้ำเน่าเสีย	16	6.8
น้ำขุ่นมาก	8	3.4
แหล่งน้ำตื้นเขิน	78	32.9
ตลิ่งริมคลองพัง	72	30.4
การใช้สารเคมีในการเกษตร	63	26.6
รวม	237	100.0

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าพันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนพบมากในชุมชนมากที่สุดคือ ต้น โกงกาง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 และชนิดนกบริเวณป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนคือนกยางเปีย จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 และชนิดนกในสวนผลไม้ป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนคือนกกวัก จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 ปัจจุบันใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในลำคลองในกิจกรรมมากที่สุด คือใช้ในการเกษตร จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 และส่วนใหญ่พบว่าพันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนและนกที่อาศัยบริเวณริมคลองลดลง มาจากสาเหตุ แหล่งน้ำตื้นเขินมากที่สุด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90

2. ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์กระบวนการฟื้นฟูป่าชายเลน แสมภู่ และความหลากหลายของนกและพันธุ์ไม้บริเวณริมคลองของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัยศึกษาความคิดเห็นของต่อ การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

ตารางที่ 4-4 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

(n =237)

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	SD	แปลผล
	ร้อยละ							
	ไม่เห็น ด้วย	เห็น ปานกลาง	เห็น น้อย	เห็น ปานกลาง	เห็น ด้วย			
1. น้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เป็นน้ำที่มีคุณภาพดี สามารถนำมาบริโภคได้	0.0	0.0	0.0	57.00	43.00	1.57	0.50	น้อย
2. แหล่งน้ำที่มีขยะ/สิ่งสกปรกปนเปื้อน จะทำให้ คุณภาพน้ำเสีย	83.50	16.5	0.0	0.0	0.0	4.84	0.37	มากที่สุด
3. การปล่อยน้ำทิ้งจากกิจกรรมซักล้างล้างคอก ให้ปัญหาต่อคุณภาพน้ำ	47.30	52.70	0.0	0.0	0.0	4.47	0.50	มาก
4. การใช้ปุ๋ย/สารฆ่าแมลง ในการเกษตร ใกล้เคียง แหล่งน้ำก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพน้ำ	58.60	41.40	0.0	0.0	0.0	4.59	0.49	มากที่สุด
5. คุณภาพน้ำไม่ดี มีผลกระทบต่อพันธุ์ไม้ริมคลอง	63.70	36.30	0.0	0.0	0.0	4.64	0.48	มากที่สุด
6. คุณภาพน้ำไม่ดี มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่ง น้ำที่เป็นอาหารของนก	44.30	55.70	0.0	0.0	0.0	4.44	0.50	มาก
7. การขุดลอกคลอง มีผลกระทบต่อพันธุ์ไม้ริมคลอง	0.0	0.0	31.60	46.40	21.90	2.10	0.73	น้อย
8. การติดตั้งบ่อดักไขมันตามครัวเรือน ทำให้ลด ปัญหาน้ำเสียในลำคลอง	47.30	52.70	0.0	0.0	0.0	4.47	0.50	มาก
9. การรักษาแหล่งน้ำลำคลองให้สะอาดจะทำให้มี ความหลากหลายทางชีวภาพริมคลองมากขึ้น	58.60	41.40	0.0	0.0	0.0	4.59	0.50	มากที่สุด
10. การร่วมปลูกพันธุ์ไม้ริมคลอง จะทำให้มีความ หลากหลายของชนิดนกในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น	63.70	36.30	0.0	0.0	0.0	4.64	0.48	มากที่สุด
ภาพรวม	467.00	333.00	31.60	103.40	64.90	4.04	0.51	มาก

จากตารางที่ 4-4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกข้อ และอยู่ในระดับน้อยเป็นบางข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ได้แก่ ข้อ 2. แหล่งน้ำที่มีขยะ/สิ่งสกปรกปนเปื้อน จะทำให้คุณภาพน้ำเสีย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57 ได้แก่ ข้อ 1. น้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เป็นน้ำที่มีคุณภาพดีสามารถนำมาบริโภคได้

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4-5 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(n=237)

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	SD	แปลผล
	ร้อยละ							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.1 เข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน	57.0	43.0	0.0	0.0	0.0	4.57	0.50	มากที่สุด
1.2 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการกำจัดขยะมูลฝอยให้เป็นระบบ	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	5.00	0.0	มากที่สุด
1.3 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการบำบัดน้ำทิ้งจากครัวเรือนให้เป็นระบบ	0.0	16.0	53.20	30.80	0.0	2.85	0.67	ปานกลาง
1.4 เข้าร่วมประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการทิ้งขยะและการเก็บขยะของชุมชน	0.0	5.10	57.80	37.10	0.0	2.68	0.57	ปานกลาง
1.5 เข้าร่วมประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดแหล่งน้ำในคลองร่วมกัน	0.0	14.80	53.20	32.10	0.0	2.83	0.67	ปานกลาง
1.6 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้และชนิดนก	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.80	ปานกลาง
1.7 ร่วมเสนอความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลอง	0.0	27.00	73.0	0.0	0.0	3.27	0.45	ปานกลาง
1.8 ร่วมเสนอความคิดเห็นในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	0.0	36.70	63.30	0.0	0.0	3.37	0.48	ปานกลาง
ภาพรวม	157	164.5	332.6	146	0	3.42	0.52	ปานกลาง

จากตารางที่ 4-5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นบางข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ได้แก่ ข้อ 1.2 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการกำจัดขยะมูลฝอยให้เป็นระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ได้แก่ ข้อ 1.6 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้และชนิดนก

ตารางที่ 4-6 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(n =237)

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	SD	แปลผล
	ร้อยละ							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2.1 ช่วยประชาสัมพันธ์ และบอกเพื่อนบ้านไม่ให้ทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงคลอง	0.0	43.0	57.0	0.0	0.0	3.43	0.50	ปานกลาง
2.2 ให้ความรู้และบอกวิธีการกำจัดขยะเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมในลำคลอง	0.0	83.50	16.50	0.0	0.0	3.16	0.37	ปานกลาง
2.3 เสนอวิธีการติดตั้งบ่อดักไขมันเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมในลำคลอง	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.79	ปานกลาง
2.4 ให้ความรู้และบอกวิธีการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ริมคลอง	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.79	ปานกลาง
2.5 เข้าร่วมอบรม/สัมมนากับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลอง	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.79	ปานกลาง
2.6 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลองร่วมกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชน	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.79	ปานกลาง
ภาพรวม	0.0	214.1	201.9	184	0.0	2.94	0.67	ปานกลาง

จากตารางที่ 4-6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ได้แก่ ข้อ 2.1 ช่วยประชาสัมพันธ์ และบอกเพื่อนบ้านไม่ให้ทิ้ง

ขยะและปล่อยน้ำเสียลงคลอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 มี 4 ข้อด้วยกันได้แก่ ข้อ 2.3 เสนอวิธีการติดตั้งบ่อดักไขมันเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมในลำคลอง 2.4 ให้ความรู้และบอกวิธีการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ริมคลอง 2.5 เข้าร่วมอบรม/สัมมนากับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลอง 2.6 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลองร่วมกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชน

ตารางที่ 4-7 การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(n =237)

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	SD	แปลผล
	ร้อยละ							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3.1 ร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.79	ปานกลาง
3.2 ร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณริมคลอง	0.0	36.70	63.30	0.0	0.0	3.37	0.48	ปานกลาง
3.3 ศึกษาแนวทางในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมรายได้จากแปรรูปขยะมูลฝอย	0.0	36.70	63.30	0.0	0.0	3.37	0.48	ปานกลาง
3.4 มีรายได้จากการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายและแปรรูป	0.0	36.70	63.30	0.0	0.0	3.37	0.48	ปานกลาง
3.5 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเมื่อพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ธรรมชาติริมคลอง	0.0	43.00	57.00	0.0	0.0	3.43	0.50	ปานกลาง
3.6 ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติริมคลอง	0.0	43.00	57.00	0.0	0.0	3.43	0.50	ปานกลาง
ภาพรวม	0.0	214.1	201.9	184	0.0	3.31	0.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 4-7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 มี 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3.5 มีได้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเมื่อพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ธรรมชาติริมคลอง และ 3.6 ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติริมคลอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ได้แก่ข้อ 3.1 ร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตารางที่ 4-8 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

(n=237)

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	SD	แปลผล
	ร้อยละ							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.1 ร่วมติดตามผลการเข้าร่วมของชุมชนในกิจกรรม พัฒนาสิ่งแวดล้อม	0.0	43.0	57.0	0.0	0.0	3.43	0.50	ปาน กลาง
4.2 ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการตอบ แบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินผลการจัด กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	0.0	43.0	57.0	0.0	0.0	3.43	0.50	ปาน กลาง
4.3 ร่วมศึกษาและรับทราบผลการดำเนินงานในแต่ละ กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	0.0	43.0	57.0	0.0	0.0	3.43	0.50	ปาน กลาง
4.4 ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและ ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลของกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	0.0	21.90	32.10	46.0	0.0	2.76	0.80	ปาน กลาง
ภาพรวม	0.0	150.9	203.1	46	0.0	3.26	0.58	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4-8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 มี 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4.1 ร่วมติดตามผลการเข้าร่วมของชุมชนในกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4.2 ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการ

ประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมและ 4.3 ร่วมศึกษาและรับทราบผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ได้แก่ข้อ 4.4 ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลของกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถาม (ข้อเสนอแนะ)

เป็นคำถามปลายเปิดที่แสดงถึงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่อง กระบวนการฟื้นฟูป่าชายเลน แสมกู่ ปากน้ำประแสร์ สูดโอโซนธรรมชาติ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง ตามแนวพระราชรัฐเพื่อความยั่งยืนของเมืองระยอง”

โดยผู้วิจัยได้รวบรวมปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนริมคลอง เพื่อนำมาศึกษาความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ริมคลองในการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมกู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

1. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่าน คือ ประชาชนบางส่วนจะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับช่วงที่จัดประชุม เพื่อจัดกิจกรรมบางครั้งจะตรงกับวันทำงานจึงไม่สะดวกในการเข้าร่วมประชุม ซึ่งบางครั้งก็จะส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม นอกจากนี้ยังพบปัญหาการติดต่อสื่อสารบางครั้งไม่ทั่วถึง หากได้รับข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และถ้าไม่คิดภารกิจก็จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมปลูกป่าชายเลน และกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำทะเล ร่วมกับชุมชนดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งด้วยการคืนจากและปล่อยพันธุ์ปูดำเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนา คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ตามบ้านโดยผู้นำชุมชนแจ้งข้อมูลข่าวสารกับคณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการชุมชนแจ้งต่อตามบ้านหรือขอความร่วมมือให้เพื่อนบ้านที่ได้รับข่าวสารข้อมูลได้แจ้งข่าวสารดังกล่าวต่อเพื่อนบ้านให้ทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน คือ ส่วนใหญ่ต้องการให้สภาพแวดล้อมในชุมชนสะอาด ทั้งในป่าชายเลนต้องมีสะพานให้เดินเข้าไปชมธรรมชาติในสวนนกด้วย สภาพความหลากหลายชนิดของนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน เพื่อให้ภูมิทัศน์ในชุมชนร่มรื่นสวยงามมีความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ อันจะเป็นสิ่งดึงดูดและสร้างสีสันชานคลองให้สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ฟื้นฟูป่าชายเลนแสมกู่ ปากน้ำประแสร์

4. กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ท่านเข้าร่วมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ และความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน คือ กิจกรรมการเก็บขยะ กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน การไม่ทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียทิ้งลงในลำคลอง และการใช้ปุ๋ยชีวภาพในสวนผักผลไม้

5. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ป่าชายเลน คือ ทำให้ลำคลองในชุมชนมีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะแก่การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาชนิดนกและชนิดพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน และทำที่พักริมโฮมสเตย์ สำหรับนักท่องเที่ยว นอกเหนือจากกิจกรรมท่องเที่ยวสามารถชมหิ่งห้อยและกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเล (ดร.รชนี เอมพันธ์, 2550)

ตารางที่ 4-9 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน

เพศ	<i>n</i>	<i>Mean</i>	<i>df</i>	<i>f</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
ชาย	126	3.30	235	.608	.032	.975
หญิง	111	3.30	227.18			

จากตารางที่ 4-9 เป็นการแสดงสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยที่ตัวแปร ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน ของเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.30 และของเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 3.30 เป็นต้น

การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวนโดยใช้ F-test การพิจารณาว่าความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ให้ดูได้จากช่อง Sig (หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ) ถ้าค่า Sig > 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากัน แต่ถ้า Sig < 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-Test จะเห็นว่า ค่า t มี 2 ค่า จะใช้ค่าใดขึ้นอยู่กับผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน ถ้า F-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig > 0.05) ให้ใช้ค่าบน แต่ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) ให้ใช้ค่าล่าง จากตาราง ในกรณีตัวแปร ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig > 0.05) แสดงว่าความแปรปรวนเท่ากัน ค่า t ที่ใช้คือ 0.032 , df=235 และ Sig = 0.975 (Sig < 0.05) ซึ่งหมายความว่า ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชนที่มีเพศต่างกันมีความวิตกกังวลในเหตุการณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรตามสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ก็อ่านค่าในลักษณะเดียวกัน

ตารางที่ 4-10 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

เพศ	<i>n</i>	<i>Mean</i>	<i>df</i>	<i>f</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
ชาย	126	4.84	235	.849	-.464	.643
หญิง	111	4.83	231.704			

จากตารางที่ 4-10 เป็นการแสดงสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยที่ตัวแปร ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน ของเพศชายมีค่าเฉลี่ย 4.84 และของเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 4.83 เป็นต้น

การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน โดยใช้ F-test การพิจารณาว่าความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ให้ดูได้จากช่อง Sig (หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ) ถ้าค่า Sig > 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากัน แต่ถ้า Sig < 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-Test จะเห็นว่า ค่า t มี 2 ค่า จะใช้ค่าใดขึ้นอยู่กับผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน ถ้า F-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig > 0.05) ให้ใช้ค่าบน แต่ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) ให้ใช้ค่าล่าง จากตาราง ในกรณีตัวแปร ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig > 0.05) แสดงว่าความแปรปรวนเท่ากัน ค่า t ที่ใช้ คือ -.464, df=235 และ Sig = 0.643 (Sig < 0.05) ซึ่งหมายความว่า ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน ที่มีเพศต่างกันมีความวิตกกังวลในเหตุการณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรตามสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ก็อ่านค่าในลักษณะเดียวกัน

ตารางที่ 4-11 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เพศ	<i>n</i>	<i>Mean</i>	<i>df</i>	<i>f</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
ชาย	126	4.56	235	.164	-.202	.840
หญิง	111	4.58	231.431			

จากตารางที่ 4-11 เป็นการแสดงสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยที่ตัวแปร ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน ของเพศชายมีค่าเฉลี่ย 4.56 และของเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 4.58 เป็นต้น

การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน โดยใช้ F-test การพิจารณาว่าความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ให้ดูได้จากช่อง Sig (หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ) ถ้าค่า Sig > 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากัน แต่ถ้า Sig < 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-Test จะเห็นว่า ค่า t มี 2 ค่า จะใช้ค่าใดขึ้นอยู่กับผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน ถ้า F-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig > 0.05) ให้ใช้ค่าบน แต่ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.05) ให้ใช้ค่าล่าง จากตาราง ในกรณีตัวแปร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig > 0.05) แสดงว่าความแปรปรวนเท่ากัน ค่า t ที่ใช้ คือ -.202, df=235 และ Sig = 0.840 (Sig < 0.05) ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่มีเพศต่างกันมีความวิตกกังวลในเหตุการณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรตามสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ก็อ่านค่าในลักษณะเดียวกัน

ตารางที่ 4-12 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เพศ	<i>n</i>	<i>Mean</i>	<i>df</i>	<i>f</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
ชาย	126	3.39	235	5.065	-.1374	.171
หญิง	111	3.48	229.684			

จากตารางที่ 4-12 เป็นการแสดงสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยที่ตัวแปร การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ของเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.39 และของเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 3.48 เป็นต้น

การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน โดยใช้ F-test การพิจารณาว่าความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ให้ดูได้จากช่อง Sig (หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ) ถ้าค่า Sig > 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากัน แต่ถ้า Sig < 0.05 แสดงว่า ความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test จะเห็นว่า ค่า t มี 2 ค่า จะใช้ค่าใดขึ้นอยู่กับผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน ถ้า F-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig > 0.05$) ให้ใช้ค่าบน แต่ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig < 0.05$) ให้ใช้ค่าล่าง จากตาราง ในกรณีตัวแปร การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig > 0.05$) แสดงว่าความแปรปรวนเท่ากัน ค่า t ที่ใช้ คือ 1.374, $df=235$ และ $Sig = 0.171$ ($Sig < 0.05$) ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่มีเพศต่างกันมีความวิตกกังวลในเหตุการณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรตามสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ก็อ่านค่าในลักษณะเดียวกัน

ตารางที่ 4-13 เปรียบเทียบระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

เพศ	<i>n</i>	<i>Mean</i>	<i>df</i>	<i>f</i>	<i>t</i>	<i>Sig.</i>
ชาย	126	3.39	235	5.065	-.1374	.171
หญิง	111	3.48	229.684			

จากตารางที่ 4-13 เป็นการแสดงสถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยที่ตัวแปร การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ของเพศชายมีค่าเฉลี่ย 3.39 และของเพศหญิงมีค่าเฉลี่ย 3.48 เป็นต้น

การทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน โดยใช้ F-test การพิจารณาว่าความแปรปรวนเท่ากันหรือไม่ให้ดูได้จากช่อง Sig (หมายถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ) ถ้าค่า $Sig > 0.05$ แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากัน แต่ถ้า $Sig < 0.05$ แสดงว่า ความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วย t-Test จะเห็นว่า ค่า t มี 2 ค่า จะใช้ค่าใดขึ้นอยู่กับผลการทดสอบความเท่ากันของความแปรปรวน ถ้า F-test ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig > 0.05$) ให้ใช้ค่าบน แต่ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig < 0.05$) ให้ใช้ค่าล่าง จากตาราง ในกรณีตัวแปร การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า ค่า F ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($Sig > 0.05$) แสดงว่าความแปรปรวนเท่ากัน ค่า t ที่ใช้ คือ -1.374, $df=235$ และ $Sig = 0.171$ ($Sig < 0.05$) ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ที่มีเพศต่างกันมีความวิตกกังวลในเหตุการณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตัวแปรตามสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ก็อ่านค่าในลักษณะเดียวกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นในเรื่อง “การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมระดับการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ของชาวตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยองด้านสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในชุมชน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

วิธีการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยตนเองเนื่องจากผู้วิจัยเข้าร่วมจัดกิจกรรมในครั้งนี้ โดยนำแบบสอบถามจำนวน 580 ชุด แจกกระจายให้กับชาวชุมชนปากน้ำประแสร์ ในครั้งนี้ และดำเนินเก็บคืนรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน 237 ชุด และได้เข้าไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 237 ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ 40.86 % ของจำนวน แบบสอบถามทั้งหมดจำแนกตาม สถานภาพ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลา สถานภาพในชุมชน ในการจัดแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ข้อมูลเชิงปริมาณ)นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพกระบวนการฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ สูด โอ โชนธรรมชาติ จังหวัดระยอง ที่มีต่อการวิเคราะห์ความคิดเห็นของแบบสอบถามเกี่ยวกับงานวิจัย ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดโดยนำปัญหาอุปสรรคข้อเสนอแนะมาสรุปรวมใจความและประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการนำจำนวนประชากรทั้งหมดมาคำนวณตามสูตรของ Yamane ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในตำบลตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง จำนวน 580 ครัวเรือน ใน 5 หมู่บ้านซึ่งประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งโปรงทอง	จำนวน 75 ครัวเรือน
หมู่ที่ 2 บ้านเสมภู	จำนวน 106 ครัวเรือน
หมู่ที่ 3 บ้านปากน้ำประแสร์	จำนวน 79 ครัวเรือน
หมู่ที่ 4 บ้านชนะเลิศโฮมสเตย์	จำนวน 169 ครัวเรือน
หมู่ที่ 5 บ้านชานสมุทรโฮมสเตย์	จำนวน 151 ครัวเรือน
รวม ครัวเรือนทั้งหมด	580 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane ซึ่งจะประกอบด้วยประชากรทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวน 580 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างมาจำนวนทั้งหมด 237 คนและสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากเป็นพื้นที่ชุมชนริมคลองตามป่าชายเลนซึ่งเป็นทางสำคัญที่ใช้เป็นเส้นทางเดินชมธรรมชาติ

สรุปผลการวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการฟื้นฟูหรือปลูกป่าชายเลนในชุมชน จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ จากประชากรกลุ่มตัวอย่างใน 5 หมู่บ้าน สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 53.20 และรองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 สถานภาพส่วนใหญ่ สมรสแล้ว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 52.70 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นเกษตรกรรวม จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลา 7 – 9 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าพันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนพบมากในชุมชนมากที่สุดคือ ต้น โกงกาง จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 และชนิดนกบริเวณป่าชายเลนที่พบ

บ่อยมากในชุมชนคือนกยางเป็ย จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 และชนิดนกในสวนผลไม้ป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนคือนกกวัก จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 56.50 ปัจจุบันใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในลำคลองในกิจกรรมมากที่สุด คือใช้ในการเกษตร จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 และส่วนใหญ่พบว่าว่าพันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนและนกที่อาศัยบริเวณริมคลองลดลง มาจากสาเหตุ แหล่งน้ำตื้นเขินมากที่สุด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกข้อ และอยู่ในระดับน้อยเป็นบางข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ได้แก่ ข้อ 2. แหล่งน้ำที่มีขยะ/สิ่งสกปรกปนเปื้อน จะทำให้คุณภาพน้ำเสีย ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.57 ได้แก่ ข้อ 1. น้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เป็นน้ำที่มีคุณภาพดีสามารถนำมาบริโภคได้

การอภิปรายผล

1. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในแต่ละหมู่บ้าน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นบางข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ได้แก่ ข้อ 1.2 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการกำจัดขยะมูลฝอยให้เป็นระบบ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ได้แก่ ข้อ 1.6 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้และชนิดนก

2. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแต่ละหมู่บ้าน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้าน) การมีส่วนร่วม

ในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 ได้แก่ ข้อ 2.1 ช่วยประชาสัมพันธ์ และบอกเพื่อนบ้านไม่ให้ทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงคลอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 มี 4 ข้อด้วยกัน ได้แก่ ข้อ 2.3 เสนอวิธีการติดตั้งบ่อดักไขมันเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมในลำคลอง 2.4 ให้ความรู้และบอกวิธีการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ริมคลอง 2.5 เข้าร่วมอบรม/สัมมนากับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลอง 2.6 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลองร่วมกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชน

3. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในแต่ละหมู่บ้าน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.31

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 มี 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3.5 มีได้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเมื่อพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ธรรมชาติริมคลอง และ 3.6 ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติริมคลอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ได้แก่ ข้อ 3.1 ร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4. ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ในแต่ละหมู่บ้าน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 237 คน เห็นว่า การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และอยู่ในระดับมากที่สุดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 มี 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 4.1 ร่วมติดตามผลการเข้าร่วมของชุมชนในกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม 4.2 ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม และ 4.3 ร่วมศึกษาและรับทราบผลการดำเนินงานใน

แต่ละกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 ได้แก่ ข้อ 4.4 ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลของกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปฏิบัติ

1. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่าน คือ ประชาชนบางส่วนจะไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับช่วงที่จัดประชุม เพื่อจัดกิจกรรมบางครั้งจะตรงกับวันทำงานจึงไม่สะดวกในการเข้าร่วมประชุม ซึ่งบางครั้งก็จะส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม นอกจากนี้ยังพบปัญหาการติดต่อสื่อสารบางครั้งไม่ทั่วถึง หากได้รับข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน และถ้าไม่คิดภารกิจก็จะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมปลูกป่าชายเลน และกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำทะเล ร่วมกับชุมชนดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งด้วยการคันจากและปล่อยพันธุ์ปูดำเป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนา คือ ควรมี การประชาสัมพันธ์ตามบ้าน โดยผู้นำชุมชนแจ้งข้อมูลข่าวสารกับคณะกรรมการชุมชน และคณะกรรมการชุมชนแจ้งต่อตามบ้านหรือขอความร่วมมือให้เพื่อนบ้านที่ได้รับข่าวสารข้อมูลได้แจ้งข่าวสารดังกล่าวต่อเพื่อนบ้านให้ทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3. สาเหตุที่ทำให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน คือ ส่วนใหญ่ต้องการให้สภาพแวดล้อมในชุมชนสะอาด ทั้งในป่าชายเลนต้องมีสะพานให้เดินเข้าไปชมธรรมชาติในสวนกกคามด้วย สภาพความหลากหลายชนิดของนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน เพื่อให้ภูมิทัศน์ในชุมชนร่มรื่นสวยงามมีความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้อันจะเป็นสิ่งดึงดูดและสร้างสีสันชายคลองให้สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ฟื้นฟูป่าชายเลนแซมกุ่ม ปากน้ำประแสร์

4. กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่ท่านเข้าร่วมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำและความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน คือ กิจกรรมการเก็บขยะ กิจกรรมการปลูกป่าชายเลน การไม่ทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียทิ้งลงในลำคลอง และการใช้ปุ๋ยชีวภาพในสวนผักผลไม้

5. ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ป่าชายเลน คือ ทำให้ลำคลองในชุมชนมีทัศนียภาพที่สวยงามเหมาะแก่การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาชนิดนกและชนิดพันธุ์ไม้ตามป่าชายเลน และทำที่พักโฮมส

เศย์ สำหรับนักท่องเที่ยว นอกเหนือจากกิจกรรมท่องเที่ยวสามารถชมหิ้งห้อยและกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำลงสู่ทะเล

การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมควรเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ และชุมชน โดยภาครัฐสนับสนุนในด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งข่าวสาร ร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งอธิบายให้ทราบถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการที่ทุกคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการจัดชมรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลาย ทางชีวภาพ และควรมีการดำเนินการเป็นรูปธรรม และเปิดโอกาสให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมอนุรักษ์ และร่วมติดตามประเมินผล การจัดกิจกรรมศึกษาและสำรวจชนิด ปริมาณ และถิ่นอาศัยของชนิดนกและสัตว์อื่น ๆ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรในแต่ละปี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะจากผู้ให้สัมภาษณ์

ปัญหาประมงในเชิงสังคมมีความเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์“ในปัจจุบันเป็นสังคมในกระแสทุนนิยม การทำประมงเป็นอาชีพที่ไม่ได้ผลผลิตเอง เก็บเกี่ยวจากธรรมชาติอย่างเดียวในขณะเดียวกันทรัพยากรที่เก็บเกี่ยวก็ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในกระแสทุนประเภทต่าง ๆ ทำให้ทรัพยากรเหล่านี้เสื่อมโทรมรุนแรงมากยิ่งขึ้น” ส่วนในมุมมองของชาวประมงได้สรุปสถานการณ์ปัญหาของตัวเองว่าปัญหาหลัก คือ “ปัญหาน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมทิ้งลงสู่ทะเล ปัญหาความหนาแน่นของเครื่องมือประมงและทะเลคืนเงิน โดยภาพรวมแล้วปัญหาสาเหตุหลักก็คือ คุณภาพน้ำ น้ำเสียทำให้สัตว์อยู่ไม่ได้ รongลงมาคือ ปัญหาระบบน้ำหมุนเวียนของทะเล ไม่เป็นธรรมชาติเหมือนเดิม และต่อมาก็คือความคืนเงินของทางน้ำในทะเล และสุดท้ายคือความไม่เป็นระเบียบของเครื่องมือประมง” เจ้าหน้าที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ ความรู้ความตระหนัก จิตสำนึกของชุมชนอยากให้จัดการให้เป็นระบบ เพราะสัตว์น้ำหายากกำลังสูญพันธุ์

2. ข้อเสนอแนะในการฟื้นฟู และอนุรักษ์ป่าชายเลน

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาซึ่งให้พิจารณาที่สาเหตุ เช่น “ต้องแก้ปัญหาทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกัน ต้องดูที่สาเหตุ ผลกระทบทุกอย่าง เช่น โครงการไม่สามารถเข้าถึงทุกกลุ่มในชุมชนได้ เนื่องจากสมาชิกบางกลุ่มไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการสื่อสารกับกลุ่มดังกล่าวและบางกิจกรรมของโครงการต้องใช้ระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม สมาชิกในชุมชนที่อยู่กับการทำมาหาเลี้ยงชีพและติดกิจธุระอื่น จึงไม่มีเวลามากนักในการเข้าร่วม ต้องวิเคราะห์ข้อมูลสิ่งเหล่านี้ก่อนว่าส่วนไหนที่ตัวแทน

กลุ่มผู้หญิงจากหมู่บ้านเป้าหมายต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากวัสดุที่หาได้ในป่าชุมชน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้ถูกบันทึกภาพและนำเสนอในนิทรรศการภาพถ่ายที่ศูนย์การเรียนรู้ป่าชายเลนของหมู่บ้าน การปักแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชน เป็นสิ่งกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนฟื้นฟูแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเลและช่วยป้องกันการบุกรุกป่าเมื่อโครงการจบสิ้น

ดังนั้นแนวทางสำคัญจากผลของการวิจัยครั้งนี้ คือ การป้องกัน การแก้ไขปัญหาทั้งในส่วนของลุ่มน้ำ และทะเลที่มีผลต่อประชาชนในทะเลที่ไม่ยั่งยืนทั้งด้าน นิเวศสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน และสถาบันและนโยบาย โดยเฉพาะการพัฒนาและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาว โดยใช้ตัวชี้วัดนำมาประยุกต์ใช้ในประเด็น

1. การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ควรเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ และชุมชนโดยภาครัฐสนับสนุนในด้านงบประมาณ การประชาสัมพันธ์ การแจ้งข่าวสาร ร่วมกับผู้นำชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพมากขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งอธิบายให้ทราบถึงผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการที่ทุกคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการจัดชมรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และควรดำเนินการเป็นรูปธรรม และเปิดโอกาสให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำร่วมอนุรักษ์ และร่วมติดตามประเมินผล

3. การจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ควรเลือกจัดในช่วงเวลาที่ประชาชนส่วนใหญ่มีเวลาว่างจากการทำงาน จะได้สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่

4. การรักษาพื้นที่ป่าชายเลนที่มีอยู่ให้คงไว้ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากพอสมควร และจะต้องช่วยกันหลาย ๆ ฝ่าย ลำพังกรมป่าไม้แต่เพียงหน่วยงานเดียว ย่อมทำได้ยาก การป้องกันอย่างจริงจังรวมทั้งการจัดการวางแผนการใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลให้เหมาะสม จะเป็นทางหนึ่งที่จะรักษาพื้นที่ป่าชายเลนไว้ได้ นอกจากนี้ก็ควรระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนมติดินนระรัฐมนตรี เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ป่าชายเลนควรจะใช้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

5. การเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลน โดยการปลูกป่า ปัจจุบันกรมป่าไม้มีนโยบายที่จะขยายและสนับสนุนการปลูกป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนของการราชการ และส่วนของเอกชน ตามพื้นที่ว่างเปล่าบริเวณชายฝั่งทะเล ทั้งที่ผ่านการทำเหมืองแร่ หรือพื้นที่นาทิ้ง หรือนาข้าวที่เลิกไปแล้ว ซึ่งมีอยู่มากมาย และมีโอกาสที่จะฟื้นฟูให้เป็นป่าชายเลนขึ้นมาได้ นอกจากนี้พื้นที่ดินงอกตามชายฝั่งทะเลก็เป็นพื้นที่ที่จะสามารถปลูกป่าชายเลนขึ้นมาได้

6. การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการศึกษาวิจัยเพื่อหาวิธีการและเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ การใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านป่าไม้ ประมงและวิธีการผสมผสานระหว่างป่าไม้กับประมงให้มากขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ หากทางด้านผู้ปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ควบคุม และนักวิชาการ ได้ร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้ว เชื่อว่าการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนจะประสบผลสำเร็จมากขึ้น โดยได้ผลิตผลสูงขึ้น และปราศจากการทำลายระบบนิเวศของตัวเอง

จากการวิจัยศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทั้งด้านการริเริ่ม การวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากคนในชุมชนพึ่งพาตนเองในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการเลี้ยงกุ้งซึ่งสร้างรายได้จำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น และยังไม่เห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับหากมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เนื่องจากขาดการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเมื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีเพียงปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทั้งนี้เนื่องมาจากคนที่อาศัยในชุมชนมาตั้งแ่ก่เกิดใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตมาเป็นเวลานาน จนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและหวงแหนทรัพยากรของท้องถิ่นจึงให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

บรรณานุกรม

- กฤษณ์ โคตรสมบัติ. (2553). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาแหล่ง
ท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพัน โบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิตติมา อายุตะกะ. (2544). การศึกษาเบื้องต้นประชาคมสิ่งมีชีวิตพื้นทะเล. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงาน. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- ดรรรชนี เอมพันธุ์. (2550). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดกิจกรรม โฮมสเตย์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2531). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภา
การพิมพ์.
- ธัชพล ประจักษ์จิต. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การ
บริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัด
เชียงใหม่. ม.ป.ท.
- นภดล จริยะกุล. (2552). การมีส่วนร่วมในการบริหารการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี
คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยรามคาแหง.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
มหิดล.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2547). กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงาน
พัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประธาน คงฤทธิ์ศึกษากร. (2553). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประสพสุข คีอินทร์. (2531). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม,
คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ประสพสุข คีอินทร์. (2537). การมีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยวรรณ คงประเสริฐ. (2552). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะงั้น จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ โปธิสว่าง. (2556). การทำวิจัยทางสังคม. ชลบุรี: คัมอิน.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2552). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- ภาณุ วรรณิตร. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาอำเภอเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี. งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- รัตนวดี จุลพันธุ์. (2547). การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะล้าน จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตนวดี ช่วยพันธ์. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา อำเภอเกาะช้าง จังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลือชัย ศรีเงินยวง. (2553). ติดตามประเมินผล โครงการพัฒนานโยบายการสนับสนุนศักยภาพอสม. ผู้การบริการระบบสุขภาพชุมชน ปี 2553. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- วิจารณ์ มีผล. (2552). งานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชายเลน. กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรชายทะเลและชายฝั่ง
- วิฑิตา งามปัญญา. (2546). การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลเขตบางขุนเทียนเพื่อ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

- วีระศักดิ์ กราปัญญา. (2554). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชน บ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศลิษา หมัดลิ่ง. (2549). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุกัญญา มารศรี. (2543). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่ที่ 10 บ้านสามัคคี ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรศักดิ์ วรรณบุญญา. (2547). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรทัย ก๊กผล. (2548). *Best practices ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2525). *การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารีรัตน์ ริวทอง. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำ บางน้ำผึ้ง ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อำนาจ รักษาพล. (2549). *การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนเกาะยาวน้อย ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Huntington, S. P., & Nelson, M. (1976). *No easy choice: Political participation in developing countries*. Cambridge: Harvard University Press.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่องานวิจัย

เรื่อง

“การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์
อำเภอแกลง จังหวัดระยอง”

คำชี้แจง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์อำเภอแกลง จังหวัดระยองโดยจำแนกตามปัจจัยบุคคลด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมคืนความสมบูรณ์ให้กับธรรมชาตินอกจากนี้แล้วยังใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคอขวดในการฟื้นฟูป่าชายเลนต่อไป ข้อมูลที่ได้จะแปลผลวิจัยภาพรวม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับและใช้ประโยชน์ในการวิจัยนี้เท่านั้นและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมถู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ประชาชนในเขตตำบลปากน้ำประแสร์ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีจึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

นาย กฤษณะ เชี่ยวเวช

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

20-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี
 51-60 ปี 60 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพ

โสด สมรส หม้าย หย่าร้าง

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา
 ปริญญาตรี ปริญญาตรีขึ้นไป อื่น ๆ

5. อาชีพ

รับจ้าง ค้าขาย เกษตรกรรม
 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ อื่น ๆ

6. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นเวลา

ไม่เกิน 1-3 ปี 4-6 ปี 7-9 ปี 10 ปี ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพแวดล้อมในชุมชน

1. พันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนพบมากในชุมชนของท่าน คือ

ลำพู จาก แสม โกงกาง อื่น ๆ

2. ชนิดนกบริเวณป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนของท่าน

นกกินเปี้ยว นกกวัก นกยางเปีย
 นกอีแพรดแถบอกดา นกยางเขียว อื่น ๆ

3. ชนิดนกในสวนผลไม้ป่าชายเลนที่พบบ่อยมากในชุมชนของท่าน

นกกินเปี้ยว นกยางเปีย นกกวัก
 นกเค้าจุด นกฮูก อื่น

4. ปัจจุบันท่านใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในลำคลองในกิจกรรมใดมากที่สุด

ใช้ในการเกษตร ใช้ในการคมนาคม/เดินทาง ใช้ในการซักผ้า/ชำระล้าง
 ใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ กิจกรรมอื่น ๆ

5. ท่านคิดว่าพันธุ์ไม้ที่ป่าชายเลนและนกที่อาศัยบริเวณริมคลองลดลง มาจากสาเหตุใดมากที่สุด

น้ำเน่าเสีย น้ำขุ่นมาก แหล่งน้ำตื้นเขิน
 ต่ลิ่งริมคลองพัง การใช้สารเคมีในการเกษตร อื่น ๆ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของประชาชน

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประชาชน	5	4	3	2	1
1. น้ำใส ไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส เป็นน้ำที่มีคุณภาพดีสามารถนำมาบริโภคได้					
2. แหล่งน้ำที่มีขยะ/สิ่งสกปรกปนเปื้อน จะทำให้คุณภาพน้ำเสีย					
3. การปล่อยน้ำทิ้งจากกิจกรรมซักล้างล้างคอกก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพน้ำ					
4. การใช้ปุ๋ย/สารฆ่าแมลง ในการเกษตร ใกล้เคียงแหล่งน้ำก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพน้ำ					
5. คุณภาพน้ำไม่ดี มีผลกระทบต่อพันธุ์ไม้ริมคลอง					
6. คุณภาพน้ำไม่ดี มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำที่เป็นอาหารของนก					
7. การขุดลอกคลอง มีผลกระทบต่อพันธุ์ไม้ริมคลอง					
8. การติดตั้งบ่อดักไขมันตามครัวเรือน ทำให้ลดปัญหาน้ำเสียในลำคลอง					
9. การรักษาแหล่งน้ำลำคลองให้สะอาดจะทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพริมคลองมากขึ้น					
10. การร่วมปลูกพันธุ์ไม้ริมคลอง จะทำให้มีความหลากหลายของชนิดนกในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะลา จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
1.1 เข้าร่วมประชุมกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน					
1.2 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการกำจัดขยะมูลฝอยให้เป็นระบบ					
1.3 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการบำบัดน้ำทิ้งจากครัวเรือนให้เป็นระบบ					
1.4 เข้าร่วมประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการทิ้งขยะและการเก็บขยะของชุมชน					
1.5 เข้าร่วมประชุมเพื่อออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการดูแลความสะอาดแหล่งน้ำในคลองร่วมกัน					
1.6 ร่วมเสนอความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้และชนิดนก					
1.7 ร่วมเสนอความคิดเห็นและการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลอง					
1.8 ร่วมเสนอความคิดเห็นในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
2.1 ช่วยประชาสัมพันธ์ และบอกเพื่อนบ้านไม่ให้ทิ้งขยะและปล่อยน้ำเสียลงคลอง					
2.2 ให้ความรู้และบอกวิธีการกำจัดขยะเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมในลำคลอง					
2.3 เสนอวิธีการติดตั้งบ่อดักไขมันเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมในลำคลอง					
2.4 ให้ความรู้และบอกวิธีการอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดนกและพันธุ์ไม้ริมคลอง					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

การมีส่วนร่วมฟื้นฟูป่าชายเลนแสมภู่ ปากน้ำประแสร์ ตำบลปากน้ำกระแสร์ อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
	5	4	3	2	1
2.5 เข้าร่วมอบรม/สัมมนากับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ในการพัฒนา สิ่งแวดล้อมริมคลอง					
2.6 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อมริมคลองร่วมกับเพื่อนบ้าน และผู้นำชุมชน					
3. การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
3.1 ร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน					
3.2 ร่วมได้รับผลประโยชน์จากกิจกรรมอนุรักษ์ความหลากหลาย ทางชีวภาพบริเวณริมคลอง					
3.3 ศึกษาแนวทางในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเพื่อส่งเสริม รายได้จากแปรรูปขยะมูลฝอย					
3.4 มีรายได้จากการคัดแยกขยะเพื่อนำไปขายและแปรรูป					
3.5 มีรายได้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเมื่อพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ ธรรมชาติริมคลอง					
3.6 ได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของท้องถิ่นใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติริมคลอง					
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
4.1 ร่วมติดตามผลการเข้าร่วมของชุมชนในกิจกรรมพัฒนา สิ่งแวดล้อม					
4.2 ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ใน การประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม					
4.3 ร่วมศึกษาและรับทราบผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม พัฒนาสิ่งแวดล้อม					
4.4 ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชน เกี่ยวกับผลของกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

1. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่าน คือ

.....

.....

.....

.....